

TALOUSSUUNNITELMA VUOSILLE 2024-2026

TALOUSARVIO 2024

Kunnanhallitus 30.10.2023

Kunnanhallitus 27.11.2023

Valtuusto 4.12.2023

Kunnanjohtajan katsaus

Talousarviomme 2024 toteuttaa Nousiaisten kuntastrategiaa 2022–2025, jossa visiomme on Nousiainen – vahva, vireä ja vihreä. Keskeiset arvomme ovat asukaslähtöisyys, rohkeus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys.

Taloussuunnitelmavuotemme 2024–2026 käynnistyvät valtakunnallisten muutosten osalta aavistuksen rauhallisemmin edellisvuosiin nähden. Alkuvuodesta 2023 voimaan astunut hyvinvointialueuudistus vaikutuksineen säteilee ymmärrettävästi vielä pidemmän aikaa kuntamme toimintaan ja talouteen. Yhdyspintatyön selkeytymisen ja yhteistyörakenteiden muodostumisen myötä kuntamme huomio kiinnittyy vahvemmin hyvinvointialueen tuleviin palveluverkkopäätöksiin sekä omistamiemme sote- ja pelakiinteistöjen yhtiöittämisvelvoitteen täyttämiseen vuoden 2025 loppuun mennessä.

Valtakunnallisena ilmiönä inflaatio, kasvaneet korkokustannukset ja työehtosopimusten mukaiset palkankorotukset asettavat haasteita kuntamme palvelujen järjestämiselle ja rahoittamiselle. Toimintakulumme kasvavat vääjäämättömästi, kun puolestaan toimintatuotomme, verotulomme tai valtionosuutemme eivät kasva toimintakuluja vastaavassa suhteessa. Näin ollen on selvää, että joudumme muiden kuntien ja kaupunkien tapaan tekemään kiperiä sopeuttamispäätöksiä taloussuunnitelmavuosiemme aikana käyttötalousvajeen kuromiseen.

Paikallisesti tarkasteltuna käyttötalouttamme kuormittavat taloussuunnitelmavuosille suunnatut poikkeuksellisen suuret investoinnit ja kasvava lainatarve. Käytännössä korkea investointitasomme selittyy yläkoululaisille suunnatulla Henrikin yhtenäiskoulun B-osan uudisrakennuksella, joka on tarkoitus toteuttaa suunnitelmiemme mukaan vuosien 2024-2026 aikana. Kyseessä on euromääräisesti tarkasteltuna kuntamme historian suurin yksittäinen investointi. Yhtenäiskoulun B-osan rakentaminen on jatkumoa vuonna 2021 valmistuneelle Henrikin yhtenäiskoulun A-osalle, joka on suunnattu alakoululaisille. Kunnan investointitason ja -tarpeiden arvioidaan laskevan merkittävästi koulurakennuksen valmistumisen myötä.

Henrikin yhtenäiskoulun B-osan uudisrakennuksen investointi vaikuttaa ajoittuvan rakentamisen näkökulmasta suotuisaan ajanjaksoon, sillä markkinoilla on nähtävissä ennusteita ja merkkejä siitä, että rakennusala hiipuu kovaa vauhtia erityisesti asuinrakentamisen osalta. Investoinnilla voidaan yhtäaikaaisesti ruokkia hiipuvaa alaa ja ehkäistä hiipumisen aiheuttamia negatiivisia yhteiskunnallisia vaikutuksia, mutta myös samanaikaisesti saada mahdollisia säästöjä rakentamiskustannuksista. Rakentamisen hiipuminen voi johtaa esimerkiksi työttömyyden kasvuun, alan yritysten toimintamahdollisuuksien heikentymiseen ja sitä kautta esimerkiksi heikentävän kuntamme tulo- ja yhteisöverotulojen kertymiä. Kolikon kääntöpuolena on se, että kuntamme tulisi välttää ottamasta uutta pitkäaikaista lainaa ns. korkohuippujen aikana. Ennusteiden mukaan korkohuippu olisi mahdollisesti nähty vuoden 2023 aikana ja korkotason arvioidaan laskevan suunnitelmavuosien aikana maltillisesti.

Taloussuunnittelussamme, käyttötalousvajeemme kuomisessa, kuntamme kehittämisessä ja johtamisessa katse tulee olla tulevassa. Taloudellisesti tarkasteltuna kuntamme vuosittaiset tulot ja kulut ovat edelleen merkittävilta osin riippuvaisia toimintaympäristömme kehityksestä sekä valtion harjoittamasta politiikasta. Kuten viime vuodet ovat opettaneet, niin tämä tekee taloussuunnittelustamme toisinaan hyvinkin lyhytnäköistä ja ennalta arvaamatonta.

Toiminnallisesti tarkasteltuna taustalla tapahtuva väestörakenteen muutos tarjoaa kunnallemme samanaikaisesti mahdollisuuksia sekä haasteita. Syyskuun 2023 väestörakenteen ennakkotietojen mukaan luonnollinen väestönlisäys näyttää jatkuvan moneen muun kunnan kaltaisesti negatiivisena, jolloin kuolleisuus ylittää syntyvyyden. Kun tarkastellaan kehitystä esimerkiksi 10 vuotta taaksepäin, niin on nähtävissä, että syntyvyyden taso on laskenut merkittävästi. Yksittäiset vuosivaihtelut huomioon ottaen kuolleisuus on pysynyt lähes ennallaan.

Väestön vanhenemisen ja eliniän pitenemisen myötä kuntamme väestön keski-ikä on noussut noin 3 vuotta vuosien 2013–2022 aikana. Merkittävin seuraus väestön vähenemisestä ja vanhentumisesta on työvoiman määrän väheneminen. Työikäisen väestön määrän väheneminen, pula osaavasta työvoimasta ja kilpailu tekijöistä vaikuttavat suoraan esimerkiksi yritystoimintaan, talouskasvuun ja julkisten palvelujen rahoittamiseen. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna kuntamme tehtävänä on toiminnallaan ja edunvalvonnallaan tukea osaltaan kuntamme ja koko Turun kaupunkiseudun myönteistä kehitystä sekä vetovoimaisuutta.

Väestörakenteen kehityksen näkökulmasta on nähtävissä, että kaupungistuminen trendinä jatkuu vahvana ja esimerkiksi kaupunkiseudun veturi eli Turku kaupunkina kasvaa ennätysvauhtia. Väestönkasvu selittyy nyt ja jatkossa yhä vahvemmin maahanmuutolla. Paikallisesti tarkasteltuna omakotitonttiemme luovutukset ovat säilyneet vuonna 2023 lähellä vahvaa edellisvuoden tasoa toimintaympäristön haasteista huolimatta. Nousiainen asuinkuntana näyttäytyy kiinnostavana kokonaisuutena. Väestönkasvua jarruttaa tunnistettu vuokra-asuntopula, jonka eteen olemme tehneet kovasti työtä kuntana. Valtakunnallisen asuinrakentamisen hiipumisen myötä on ennakoitavissa, että asuinrakennuttajien katseet keskittyvät riskienhallinnan ja rahoituksen näkökulmasta aikaisempaa vahvemmin suuriin kasvaviin kaupunkeihin.

Väestökehityksemme kannalta positiivisena ilmiönä kuntamme asukasluku on kääntynyt kasvuun vuoden 2023 aikana ja erityisesti työikäisen väestön määrä on kasvanut syyskuun lukujen perusteella 51 asukkaalla tammikuun vastaavasta luvusta. Kunnan väestökehitys näyttää poikkeavan myönteisesti esimerkiksi Tilastokeskuksen laatimiin väestöennusteisiin nähden, mikä on positiivinen uutinen kunnallemme! Samanaikaisesti yrityskantamme on jatkanut nousuaan ja tilastojen perusteella kunnassamme toimii tänä päivänä yli 400 yritystä. Työllisyyslukujemme näkökulmasta työttömien työnhakijoidemme osuus työvoimasta on ollut pidemmän aikaan poikkeuksellisen alhaisella tasolla verraten Varsinais-Suomen tai valtakunnalliseen tasoon nähden. Alhaisista työttömyysluvuista huolimatta olemme kuntana lähestyneet pitkäaikaistyöttömiä ja tarjonneet omalta osaltamme tukea työllistymiseen.

Taloussuunnitelmavuosiemme ennakolta suurin yksittäinen muutos toimintaympäristössämme lienee hyvinvointialueuudistukseen liittyvän yhtiöittämisvelvoitteen ohella työllisyys- ja elinkeinopalvelujen uudistus (TE2024). Muutoksen taustalla on lakimuutos, jonka mukaan vastuuta valtion työ- ja elinkeinopalveluista siirretään kunnille 1.1.2025 alkaen. Tavoitteena on tuoda työllisyydenhoito lähemmäksi kuntalaisia ja kunnan muita palveluita. Uudistuksessa kuntamme rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan ja varhennetaan, jolla kannustetaan kehittämään ja tarjoamaan tehokkaita palveluja. Uudistuksessa tavoitellaan myös elinkeino-, koulutus- ja sivistyspalveluiden yhteistyön tiivistämistä työllisyyden ja elinvoiman edistämiseksi.

Olemme yhdessä 22 muun varsinaissuomalaisen kunnan kanssa päättäneet Turun työllisyysalueen perustamisesta. Turun työllisyysalueen vastuukuntana toimii Turun kaupunki,

jolle osa palveluista ja tehtävistä keskitetään. Lakisääteisiä palveluja voivat tarjota myös muut kunnat alueellisine toimipisteineen.

Kunnanjohtajana näen taloussuunnitelmavuotemme 2024–2026 lähtökohtaisesti haastavina ja kuormittavina niin toiminnallisesti kuin taloudellisesti, vaikkakin kunnassamme on tehty ansiokasta työtä, kiperiä sopeuttamispäätöksiä sekä arjen venymisiä. Jatkossa meiltä vaaditaan yhä vahvemmin isojen kokonaisuuksien hallintaa, yhteistyökyvykkyyttä, kehittämistä ja keskittymistä kuntamme kannalta keskeisiin asioihin.

Merkittävä osa toimintaympäristömme epävarmuuksista koskettaa kuntamme ohella myös suoraan yrityksiä, yhdistyksiä, kotitalouksia ja yksittäisiä kuntalaisia. Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, kotouttaminen ja liikuttaminen ovat keskiössä. Kiristyneen turvallisuustilanteen ja esimerkiksi kyberhyökkäysten kasvun myötä turvallisuus- ja varautumistyön merkitys arjen työssä ja viestinnässä korostuu. Vahvana paikallisena toimijana kunnan roolina on tukea kuntayhteisöä läpi vaikeiden aikojen.

Toimintaamme tulee tarkastella kriittisesti ja kehittää ennakkoluulottomasti. Onnistuneiden kilpailutusten, päätösvalmistelun ja tarkan kuluvalvonnan ohella katse tulee olla elinkeinoelämän, työllisyyden ja asumisen kehittämisessä. Haastavassa taloudellisessa tilanteessamme henkilöstön jaksamiseen, johtamiseen sekä esihenkilöiden tukemiseen tulee kiinnittää huomiota, vaikkakin rima ja vaatimustaso ovat samanaikaisesti korkealla. Kykymme hyväksyä epävarmuutta ja taitomme käsitellä epävarmuutta auttavat meitä sopeutumaan muutokseen ja löytämään uusia ratkaisuja sekä toimintamalleja arjen haasteisiin. Menestyksemme avaimena on pitää katse tulevassa ja sietää epävarmuutta.

Työ vahvan, vireän ja vehreän kunnan hyväksi jatkuu!

Teemu Heinonen

kunnanjohtaja

Nousiaisten kunnan strategia 2022-2025

Nousiaisten kuntastrategia 2022-2025 on hyväksytty valtuuston kokouksessa 15.11.2021 § 79. Strategiassa Nousiaisten kunnan visioksi on määritelty Nousiainen – vahva, vireä ja vehreä. Strategiassa Nousiaisten kunnan keskeisimmiksi arvoiksi on määritelty asukasläh- töisyys, rohkeus, vastuullisuus ja yhteisöllisyys. Kuntastrategia 2022-2025 asiakirja on ta- lousarvion liitteenä.

Strategiksi painopisteiksi määriteltiin kolme pääkokonaisuutta. Strategiset painopisteet ovat:

- Vahva Nousiainen – Voimaa paikallisista vahvuuksista
- Vireä Nousiainen – Avointa ja aktiivista arkea
- Vehreä Nousiainen – Päivittäistä hyvinvointia ja virkistystä luonnosta

Strategisten painopisteiden alle on asetettu valtuustokaudelle asetettuja tavoitteita, joiden toteuttamista varten laaditaan vuosittain osana talousarviovalmistelua toimitus- /osasto- kohtaisia toimenpiteitä. Toimeenpanoasiakirjassa määritellään tarkemmin vuosittaiset vas- tuut, toimintatavat ja aikataulut.

Talousarvion yleisperustelut kuntataloudessa

Muuttuja	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% muutos							
BKT, määrän muutos	-2,9	3,0	2,1	-0,2	1,3	1,6	1,6
Palkkasumman muutos	-0,4	5,1	6,4	4,2	4,1	3,5	3,5
Työttömyysaste	7,7	7,7	6,8	7,0	6,8	6,6	6,4
Kuluttajahintaindeksin muutos	0,3	2,2	7,1	5,5	2,5	1,6	2,0

Taloustoiminimi	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Tuloksen muodostuminen						
1. Toimintakate	-33,8	-13,2	-13,5	-14,8	-15,4	-15,9
2. Verotulot	26,9	14,4	14,0	14,4	15,0	15,6
3. Valtionosuudet, käyttötalous	10,8	3,7	3,6	4,6	4,8	4,9
4. Rahoitustuotot ja kulut, netto	0,3	0,1	0,0	0,0	0,1	0,1
5. Vuosikate	4,2	5,1	4,2	4,3	4,5	4,6
6. Poistot	-3,2	-2,9	-3,0	-3,1	-3,2	-3,3
7. Satunnaiset erät, netto	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
8. Tilikauden tulos	1,2	2,3	1,3	1,3	1,4	1,4
Rahoitus						
9. Vuosikate	4,2	5,1	4,2	4,3	4,5	4,6
10. Satunnaiset erät	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
11. Tulorahoituksen korjauserät	-1,0	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7	-0,7
12. Tulorahoitus, netto	3,4	4,6	3,6	3,7	3,9	4,0
13. Käyttöomaisuusinvestoinnit	-5,9	-4,9	-5,0	-5,2	-5,4	-5,6
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot	2,1	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0
15. Investoinnit, netto	-3,8	-3,9	-4,0	-4,2	-4,4	-4,6
16. Rahoitusjäämä (tulorah.-invest.)	-0,5	0,6	-0,4	-0,5	-0,5	-0,6
17. Lainakanta	24,6	18,8	19,1	19,5	19,9	20,4
18. Kassavarat	8,8	8,5	8,5	8,4	8,4	8,4
19. Nettovelka (lainat - kassavarat)	15,8	10,3	10,6	11,1	11,5	12,0

Kuntien verotulot vuosina 2022-2027, milj. euroa.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Kunnallisvero	21 646	10 058	9 832	10 119	10 536	10 953
Yhteisövero	3 032	2 168	1 936	2 006	2 074	2 199
Kiinteistövero	2 091	2 214	2 234	2 293	2 370	2 395
Kaivosvero				15	15	15
Yhteensä	26 769	14 440	14 001	14 432	14 996	15 562
Manner-Suomen keskimääräinen kunnallisveroprosentti	20,01	7,38	7,38	7,38	7,38	7,38
Kuntien osuus yhteisöveron tuotosta	33,76	23,91	23,69	23,69	22,92	23,06

(Lähteet: Kuntaliitto, Kuntatalousohjelma syksy 2023;

Väestötilanne 31.10.2023 Nousiaisissa on 4680 asukasta eli lisääntynyt 35 henkilöllä tilin-
päätylukuun 2022 verrattuna (4645).

Väestön ikäjakauma Nousiaisissa 2021-2026:

	2022	2023	2024	2025	2026
0-6v	302	295	289	291	293
7-16v	676	657	632	605	580
17-19v	168	166	174	169	167
20-64v	2484	2468	2447	2442	2426
65-74v	592	594	601	602	601
75-84v	306	330	348	369	387
85v-	121	121	122	119	127
YHT	4649	4631	4613	4597	4581

Lähde: Tilastokeskus, väestöennuste v. 2021 päivitys

Työttömyysasteen kehitys Nousiaisissa:

kuukausi	%
loka 2023	5,2
syys 2023	4,7
elo 2023	4,7
heinä 2023	6,1
kesä 2023	5,3
touko 2023	4,3
huhti 2023	4,7
maalisk 2023	4,8
helmi 2023	4,9
tammi 2023	4,9

joulu 2022	5,0
marras 2022	4,6
lokakuu 2022	4,9
syyskuu 2022	4,8
elokuu 2022	4,9

Lähde: Työllisyyskatsaukset/ELY-keskus

Palkkamenot

Palkkamenoihin on talousarviovuonna 2024 varattu 2,7 %:n korotus. Suunnitelmavuosille palkkojen korotus on huomioitu 2 %: n korotuksella, sekä vuonna 2025 että vuonna 2026.

Valtionosuudet v. 2022 – 2026 (ts-vuodet alustaviin laskelmiin perustuen)

	TP 2022	MTA2023	KH 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
VALTIONOSUUDET	11 099 569	5 648 387	5 509 060	-2,5	5 301 000	5 393 644
5501 Kunnan peruspalv.valt.osuus	5 626 703	2 102 073	2 078 213	-1,1	2 077 012	2 078 213
5502 Verotul.perust.valt.os.tasaus	2 170 331	2 064 819	1 892 611	-8,3	1 639 436	1 707 291
5504 Veromenetysten kompensaatiot	2 633 623	807 147	796 442	-1,3	842 758	866 346
5701 Opet.-ja kult.toim.muut valt.o	668 912	674 348	741 794	10,0	741 794	741 794

Verotulot v. 2021 – 2026

Yhteenveto						
TILIVUOSI	2021	2022	2023**	2024**	2025**	2026**
Verolaji						
Kunnallisvero	17 766	17 999	9 259	8 766	9 165	9 510
Muutos %	2,6	1,3	-48,6	-5,3	4,6	3,8
Yhteisövero	545	585	356	306	328	335
Muutos %	47,6	7,2	-39,2	-13,9	7,0	2,1
Kiinteistövero	871	934	957	1 003	1 006	1 006
Muutos %	10,5	7,3	2,5	4,8	0,2	0,0
VEROTULOSSI KIRJATTAVA	19 182	19 518	10 572	10 076	10 499	10 850
Muutos %	3,9	1,7	-45,8	-4,7	4,2	3,3

Kuntaliiton veroennustekehikko 10/2023;

Talousarvioon on kirjattu verotulot veronkorotusten mukaan, siitä alla oleva taulukko:

	TP 2022	MTA 2023	KH 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
VEROTULOT	19 517 637	10 572 000	10 514 000	-0,5	11 053 000	11 345 000
5000 Kunnan tulovero	17 998 720	9 259 000	9 078 000	-2,0	9 587 000	9 872 000
5100 Kiinteistövero	934 080	957 000	1 130 000	18,1	1 138 000	1 138 000
5200 Osuus yhteisöveron tuotosta	584 837	356 000	306 000	-14,0	328 000	335 000

Veroprosentit Nousiaisissa 2017-2023

Nousiainen		2020	2021	2022	2023	2024
	Tulovero%	21,50	21,50	21,50	8,86	9,1
Kiinteistövero%	yleinen kiinteistövero	1,0	1,0	1,0	1,0	1,1
	maapohjan kiinteistövero					1,3
	vak.asunto	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6
	muut	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2
	rakent. rak.paikka	2,0	-	3,0	3,0	3,0
	yleishyöd yhteisön rak				0,0	0,0
	ja maapohja					

Valtuustoon nähden sitovat tulosalueet:

tulosalueet bruttositovia pl. vapaa-ajan palvelut

Toimielin	Tulosalue
Keskusvaalilautakunta	Vaalit
Tarkastuslautakunta	Tarkastustoimi
Kunnanhallitus	Keskushallinto
Kasvatus- ja sivistyslautakunta	Varhaiskasvatus
	Koulutuspalvelut
	Kirjasto- ja kulttuuritoimi
	Vapaa-ajan palvelut (nettobudj.yks)
Tekninen lautakunta	Ympäristötoimi
	Tekniset palvelut
	Tekniset tukipalvelut

Talousarvioasetelma hyväksytty valtuustossa 13.6.2022 §41

Tavoitteet tytäryhtiöille vuodelle 2024

Nousiaisten kunnan konserniohjeen 4.4.2022 / 20 § mukaan valtuusto asettaa talousarviossa tytäryhteisöille toiminnan ja talouden tavoitteita, jotka on johdettu kuntastrategiasta ja siihen liittyvästä omistajapolitiikasta sekä yhteisön liiketoiminnasta. Konsernijohto neuvottelee tytäryhteisöjen kanssa asetettavista tavoitteista ennen niiden lopullista hyväksymistä. Yhteistyön tuloksena asetetuilla tavoitteilla pyritään varmistamaan, että tytäryhteisöjen toiminta on kuntakonsernin kokonaisedun mukaista. Tytäryhteisöjen taloussuunnitelmien tulee perustua valtuuston niille asettamiin tavoitteisiin. Tytäryhteisön hallitus vastaa asianmukaisen taloudenhoidon järjestämisestä. Konsernijohto pyrkii tukemaan asetettujen tavoitteiden saavuttamista.

Nousiaisten Vesi Oy

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA

Panostamme yksilöllisiin laadukkaisiin peruspalveluihin	
Tavoite	Puhtaan talousveden toimittaminen asiakkaille ja toimiva jätevesihuolto.
Toimenpide	Verkoston toimivuudesta huolehtiminen (mm. tarkkailu ja kunnossapito).
Arviointikriteeri / mittari	Säännölliset talous- ja jäteveden laatumittaukset määritellyistä kohteista ja mahdollisten pumppaamoylivuotojen seuranta.
Tavoitetaso	Asiakkaiden tarpeisiin toimitetaan puhdasta talousvettä ja toimiva jätevesihuolto ilman ympäristöhaittoja.

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA

Panostamme yksilöllisiin laadukkaisiin peruspalveluihin	
Tavoite	Toimiva kunnallistekniikka (vesi- ja jätevesihuolto) kaikilla alueilla, joista kunta luovuttaa omakoti-, rivitalo- ja yritystontteja.
Toimenpide	Varaudutaan investointisuunnitelmassa tuleviin rakennushankkeisiin ajoissa ja hoidetaan rakentamissuunnitelmat valmiiksi ajoissa. Tehdään kilpailutus ja rakentaminen yhdessä kunnan hankkeiden kanssa.
Arviointikriteeri / mittari	Hankkeet etenevät suunnitellussa aikataulussa ja suunnitelmien mukaisesti yhdessä kunnan rakennuttamisten kanssa.
Tavoitetaso	Hankkeet toteutuneet suunnitellussa aikataulussa ongelmitta ja kustannukset ovat pysyneet arvioidussa.

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA

Teemme asiat kustannustehokkaasti, kehitämme ennakoluulottomasti palvelujamme ja johdamme tiedolla	
Tavoite	Laskuttamattoman vesimäärän pienentäminen ja viemäriverkoston vuotovesien vähentäminen.
Toimenpide	Mittakaivojen rakentaminen vesijohdon runkolinjoihin ja

	viemäriverkoston saneeraukset.
Arviointikriteeri / mittari	Laskuttamattoman vesimäärän kuukausittainen muutos ja pumpatun jätevesimäärän vertaaminen kuivaan kauteen.
Tavoitetaso	Laskuttamaton vesimäärä (Maskusta ostetun ja Nousiainen alueen asiakkaille myydyn vesimäärän erotus) pienempi kuin edellisenä vuotena ja pumpatun jätevesimäärän vakiinnuttaminen.

Talouden tasapainottaminen

Kuntalain 110 §: n mukaan kunnan talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Kuntalain 110 a § (alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkaminen covid-19-epidemiasta johtuvien taloudellisten vaikeuksien vuoksi) on väliaikaisesti voimassa 1.12.2020–31.12.2025. Kuntalain 110 a §:n mukaisesti, jos kunta ei covid-19-epidemiasta johtuvien poikkeuksellisten ja tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi voi kattaa taseeseensa kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädettyssä määräajassa, valtiovarainministeriö voi kunnan hakemuksesta päättää, että alijäämä on katettava kuuden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tällöin kunnan 118 §:ssä tarkoitettu arviointimenettely ja kuntayhtymän 119 §:ssä tarkoitettu arviointimenettely voidaan aloittaa 118 §:n 2 momentissa ja 119 §:n 1 momentissa säädetystä poiketen vasta, kun tämän momentin mukainen määräaika on kulunut.

Nousiaisten kunnassa on laadittu erillinen talouden tasapainottamisohjelma omana työnä osana talousarvion 2024 ja taloussuunnitelman 2024-2026 valmistelua. Talouden tasapainottamisohjelma vuosille 2024-2026 on hyväksytty valtuuston kokouksessa 4.12.2023 § 71.

Kunnanhallituksella on kokonaisvastuu talouden tasapainottamisohjelman toimeenpanosta. Lautakunnat vastaavat käytännön toimenpiteiden toteuttamisesta valtuuston päättämällä tavalla ja päätetyssä aikataulussa. Kunnanjohtaja ja osastopäälliköt vastaavat tasapainottamisohjelman toimeenpanon valmistelusta ja toteuttamisen raportoinnista kunnanhallitukselle. Kunnanhallitus raportoi valtuustolle puolivuositain osavuosisiraporttien yhteydessä yksityiskohtaisesti tasapainottamisohjelman toteutumisesta. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on seurata ohjelman toteutumista aikataulussa ja raportoida mahdollisista poikkeamista viipymättä valtuustolle.

KÄYTTÖTALOUS TULOSALUEITTAIN

KESKUSVAALILAUTAKUNTA/Vaalit

1. Tulosalueen kuvaus

Keskusvaalilautakunta huolehtii vaalien läpiviennistä lain edellyttämällä tavalla.

2. Tulosalueen nykytilanne

Keskusvaalilautakuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään viisi.

Keskusvaalilautakunta vastaa esimerkiksi ehdokasasettelusta, ääntenlaskennasta ja vaalituloksen julistamisesta.

3. Toimintaympäristön muutokset

Vuonna 2024 järjestetään seuraavat presidentinvaalit ja europarlamenttivaalit. Presidentinvaalin ensimmäisen vaalin ennakkoäänestys pidetään 17.-23.1.2024 ja varsinainen vaalipäivä on 28.1.2024. Presidentinvaalien mahdollisen toisen kierroksen ennakkoäänestys pidetään 31.1.-6.2.2024, varsinaisen vaalipäivän ollessa 11.2.2024. Vuoden 2024 europarlamenttivaalit toimitetaan kaikissa jäsenvaltioissa vaaliajanjaksolla 6.-9.6.2024. Suomessa vaalipäivä on sunnuntai 9.6.

4. Vuoden 2024 talousarvion tavoitteet:

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA

Panostamme yksilöllisiin laadukkaisiin peruspalveluihin	
Tavoite	Vaalien sujuva järjestäminen Nousiaisten kunnassa huomioiden erityisryhmät/esteettömyys
Toimenpide	Vaalien organisointi ja käytännön toimenpiteet vaalipaikalla
Arviointikriteeri / mittari	Vaalitoimitsijoiden saama palaute vaalien sujuvuudesta ja vaalipaikan käytännön järjestelyistä
Tavoitetaso	Vaalien sujuva läpivienti ilman ongelmia
Toteuma/Seuranta	osavuositraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA

Tiedotamme aktiivisesti kunnan tapahtumista ja ajankohtaisista asioista	
Tavoite	Vaaleja koskevat tiedotteet ja järjestelyt tavoittavat oikea-aikaisesti kuntalaiset
Toimenpide	Kunta laatii tiedotteet ja kuulutukset, joissa kuvataan tarvittavat tiedot kuntalaisille

Arviointikriteeri / mittari	Laaditut tiedotteet ja kuulutukset
Tavoitetaso	Kuntalaiset ovat tietoisia järjestettävistä vaaleista ja heillä on riittävät tiedot koskien ennakkoäänestystä ja varsinaista vaalipäivää
Toteuma/Seuranta	osavuositraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

5. Suunnitelmakausi 2025-2026

Vuonna 2025 järjestetään seuraavat alue- ja kuntavaalit. Aluevaalien ja kuntavaalien ennakkoäänestys pidetään 2.-8.4.2025. Valtuustot aloittavat työnsä 1.6.2025.

Vuonna 2026 ei ole säännönmukaisia vaaleja.

6. Tunnusluvut:

Tunnusluku	Tp 2022	Ta 2023	Ts 2024	Ts 2025	Ts 2026
Kokousten määrä	4	4	9	10	
Äänestys% kunn. vaalit				60	
Äänestys% presidentinv.			73		
Äänestys% eu-vaalit			40		
Äänestys% eduskuntav.		75,5			
Äänestys% aluevaalit	47,6			47	

Vuonna 2026 ei säännönmukaisia vaaleja.

7. Taloustaulukot

100 VAALIT	TP 2022	MTA 2023	KV 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUTUOTOT	9 717	8 000	17 500	118,8	5 000	0
TOIMINTATUOTOT	9 717	8 000	17 500	118,8	5 000	0
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-4 354	-4 260	-9 948	133,5	-10 133	0
PALKAT JA PALKKIOT	-3 953	-3 810	-8 696	128,2	-9 350	0
HENKILÖSIVUKULUT	-401	-450	-1 252	178,2	-783	0
ELÄKEKULUT	-312	-373	-1 039	178,6	-650	0
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-89	-77	-213	176,6	-133	0
PALVELUJEN OSTOT	-1 102	-1 100	-2 300	109,1	-4 050	0
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	0	-500	-1 000	100,0	-2 200	0
TOIMINTAKULUT	-5 455	-5 860	-13 248	126,1	-16 383	0
TOIMINTAKATE	4 262	2 140	4 252	98,7	-11 383	0

TARKASTUSLAUTAKUNTA/tarkastustoimi

1. Tulosalueen kuvaus

Valtuuston valitsevat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja vastaavat kunnan ulkoisesta valvonnasta. Tarkastuslautakunta vastaa hallinnon ja talouden tarkastamisen järjestämisestä sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Valtuuston valitsema tilintarkastaja tarkastaa kunnan kunkin tilikauden hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen.

2. Tulosalueen nykytilanne

Tarkastuslautakuntaan kuuluu viisi jäsentä, jotka suorittavat kuntalain mukaista arviointityötä. Tilintarkastuspalvelut ostetaan tilintarkastusyhteisöltä.

3. Toimintaympäristön muutokset

Tarkastuslautakunnan alaisessa toiminnassa ei ole tapahtunut muutoksia.

4. Vuoden 2024 talousarvion tavoitteet:

Tavoite	Arviointikertomuksesta on hyötyä päätöksentekijöille
Toimenpide	Arviointikertomuksessa esitetään kunnan toiminnan kehittämiseen ehdotuksia
Arviointikriteeri / mittari	Kehittämisehdotusten määrä
Tavoitetaso	3 kpl kehittämisehdotuksia
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

Tavoite	Viranhaltijoiden ja työntekijöiden haastattelut ovat tarkoituksenmukaisia arvioinnin tarkoitukseen
Toimenpide	Annetaan haastateltaville kysymykset etukäteen
Arviointikriteeri / mittari	Kyselylomakkeen tms. etukäteisvalmistelun käyttö
Tavoitetaso	Haastatelluista 100 % saa kysymykset etukäteen
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

5. Suunnitelmakausi 2025-2026

Tarkastuslautakunnan ja tilintarkastuksen yhteistyö takaavat riittävän kunnan tuloksellisuuden ja tavoitteiden toteutumisen arvioinnin. Tarkastuslautakunta varmistaa, että tilintarkastuksella on riittävät resurssit suorittaa työnsä julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan mukaisesti.

6. Tunnusluvut:

Tunnusluku	Tp 2022	Ta 2023	Ts 2024	Ts 2025	Ts 2026
Kokousten määrä	7	6	6	6	6
Tarkastuspäivät	8	8	8	8	8

7 Taloustaulukot

110 TARKASTUSTOIMI	TP 2022	MTA 2023	KH 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-1 542	-1 820	-1 820	0,0	-1 823	-1 823
PALKAT JA PALKKIOT	-1 499	-1 800	-1 800	0,0	-1 802	-1 802
HENKILÖSIVUKULUT	-43	-20	-20	0,0	-21	-21
ELÄKEKULUT	-20	-16	-16	0,0	-17	-17
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-24	-4	-4	0,0	-4	-4
PALVELUJEN OSTOT	-7 425	-9 200	-9 200	0,0	-9 200	-9 200
TOIMINTAKULUT	-8 967	-11 020	-11 020	0,0	-11 023	-11 023
TOIMINTAKATE	-8 967	-11 020	-11 020	0,0	-11 023	-11 023

KUNNANHALLITUS/keskushallinto

1. Tulosalueen kuvaus

Kuntalain 38 §:n mukaan kunnanhallitus johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta. Kunnanhallituksen tehtävänä on:

- 1) vastata kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta;
- 2) vastata valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta;
- 3) valvoa kunnan etua ja, jollei hallintosäännössä toisin määrätä, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa;
- 4) edustaa kuntaa työnantajana ja vastata kunnan henkilöstöpolitiikasta;
- 5) vastata kunnan toiminnan yhteensovittamisesta;
- 6) vastata kunnan toiminnan omistajaohjauksesta;
- 7) huolehtia kunnan sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Keskushallinnon tulosalue muodostuu kunnanjohtajasta ja hallinto- ja talousosastosta. Hallinto- ja talousosasto hoitaa keskitettyjä yleishallinnon sekä talous- ja palkkahallinnon tehtäviä ja tuottaa tukipalveluja muille tulosalueille. Tulosalueen vastuulle kuuluvat valtuuston ja kunnanhallituksen asioiden valmistelu sekä päätösten täytäntöönpano. Lisäksi tulosalue vastaa ja huolehtii omalta osaltaan tietohallinnosta, kunnan tiedotuksesta, asiakirjahallinnosta sekä asiakaspalvelutehtävistä. Tulosalue vastaa myös kunnan elinkeinopolitiikan johtamisesta, kaavoituksesta, maapolitiikasta, työllisyysasioista, kotouttamispalveluista, ympäristöterveydenhuollosta, tasausmaksusta (Kunnat ja hyvinvointialueet maksavat tasausmaksua v. 2023 alusta alkaen, kun eläkemenoperusteinen maksu poistuu) sekä työmarkkinatuen kuntaosuuksista.

2. Tulosalueen nykytilanne

Kunta-alan yleinen virka- ja työehtosopimus on voimassa 30.4.2025 saakka. Vuodelle 2024 kohdistuu 1.2.2024 alkaen koko kunta-alan ja hyvinvointialueiden palkkauksen kehitysohjelman keskitetty erä 0,40 %. Lisäksi 1.6.2024 alkaen yleiskorotus 2,27 %, paikallinen järjestelyerä 0,73 % ja kunta-alan ja hyvinvointialueiden palkkauksen kehitysohjelman paikallinen erä 0,60 %.

Varautumiseen liittyvän työn merkitys kunnan arjen toiminnassa ja johtamisessa on korostunut. Kunnan varautumistyö perustuu uhka-arvioon ja muodostettuun tilannekuvaan. Kansallinen ja alueellinen riskiarvio on päivitetty vuonna 2023.

Kuntamallin mukainen asuminen päättyy 31.12.2023 Moisiokodissa. Vastaanottokeskuksen kuntamallin asiakkaat jatkavat vastaanottokeskuksen asiakkaina tai hakevat kotikuntaa. Vuonna 2023 (tilanteessa 31.8.2023) kotikuntamerkinän saaneita tilapäistä suojelua saavia henkilöitä on Nousiaisissa yhteensä yli 30 henkilöä. Heidän lisäksensä osa tilapäistä suojelua saavista on majoittunut yksityismajoitukseen saaden mm. sosiaali- ja terveystalouden vastanottokeskuksen kautta. Alkukartoitusten ja kotoutumissuunnitelmien teko on viranhaltijalle osoitettua toimintaa ja tästä syystä virka on tarkoitus perustaa talousarviovuonna 2024. Perustettava virka huomioidaan vuoden 2024 talousarviossa ja virka osoitetaan sivistysosastolle.

Euroalueen inflaation kiihtyminen on jatkunut vuonna 2023 ja ennusteiden mukaan inflaation tulisi hidastua vuoden 2024 aikana. Inflaatio vaikuttaa palvelujen ja tuotteiden ostohintoihin sekä lainojen korkotasoon. Vuoden 2023 aikana korkojen kasvu on ollut maltillisempaa, kun suurin korkotason nousu koettiin touko-joulukuussa 2022. Korkojen äkillinen kasvu, inflaatio ja sitä myöten myös kysynnän muutos ovat johtaneet esimerkiksi valtakunnallisesti konkurssien määrän kasvuun. Toimialoista rakentaminen on erityisen vaikeassa tilanteessa varsinkin asuinrakentamisen osalta. Uhkana on työttömyyden kasvaminen, joka näkyy toteutuessaan kunnalle verotulojen heikentymisenä ja työmarkkinatuen kuntaosuuden kasvavina kustannuksina.

3. Toimintaympäristön muutokset

Järjestelmäasiantuntija eläköitymässä vuonna 2024, talousarviossa varattu yhtäaikaista henkilöstöresurssia uuden järjestelmäasiantuntijan palkkaamiseen 6 kuukaudeksi.

Asianhallintajärjestelmä Dynasty 10.4. päivitys toteutetaan vuoden 2024 aikana. Kulunvalvonnan, työajanseurannan ja työvuorosuunnittelun järjestelmän hankinta toteutetaan vuoden 2024 aikana ja se tulee korvaamaan nykyisen poistuvan järjestelmän. Tietohallinnon järjestelmien auditointi toteutetaan vuoden 2024 aikana.

Nousiaisten kunnan työterveyshuoltoa koskeva sopimus päättyy 31.12.2024. Vuoden 2024 aikana tulee päättää mahdollisen kahden vuoden option käyttämisestä, jolloin sopimus mahdollisesti jatkuisi 31.12.2026 asti.

Nousiaisten kunnan on tarkoitus ottaa käyttöön vaikutusten ennakkoarviointi päätöksenteossaan 1.1.2024 alkaen.

Nousiaisten kunta tulee todennäköisesti hakemaan harkinnanvaraista valtionosuu-
den korotusta syksyllä 2024.

Kunnanhallituksen alaisen hyvinvointitoimikunnan tarkoituksena on seurata kunnan väestön terveyden- ja hyvinvoinnin tilaa sekä suunnitella toimia väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Hyvinvointitoimikunnan poikkihallinnollisessa ryhmässä valmistellaan valtuustokausittain laadittava hyvinvointisuunnitelma, joka saatetaan päätöksentekoon talousarviovuonna 2024. Hyvinvointisuunnitelma koskettaa vuosia 2024 ja 2025 sekä muodostaa pohjan seuraavan valtuustokauden hyvinvointisuunnitelman laadinnalle. Laadittavassa hyvinvointisuunnitelmassa huomioidaan Varsinais-Suomen hyvinvointialueen (varha) laatima alueellinen hyvinvointisuunnitelma 2023-2025.

4. Vuoden 2024 talousarvion tavoitteet:

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA

Olemme yrittäjämysteisiä ja edistämme tapahtumien järjestämistä	
Tavoite	Kunta koetaan yrittäjämysteisenä, yritystoiminnan ja tapahtumien mahdollistajana.
Toimenpide	Järjestämme säännöllisesti yrittäjäkahveja, elinkeinotoimikunnan kokouksia, yhteisiä tilaisuuksia yrittäjien kanssa ja vierailuja yksittäisiin yrityksiin. Nousiaisissa toimivien yritysten tiedot päivitetään yhteydenottojen perusteella kunnan verkkosivuille. Kunnassa toimiville yrityksille tarjotaan näkyvyyttä kunnan tiedotuskanavilla. Viestimme aktiivisesti yrittäjille suunnatuista palveluista ja tapahtumista.
Arviointikriteeri / mittari	Järjestetyt tapahtumat, yrityskäynnit, yrittäjiltä saatu palaute (mm. kuntabarometri).
Tavoitetaso	Yrittäjät kokevat kunnan yrittäjämysteisenä ja kunnassa järjestetään eri toimijoiden tapahtumia. Kunta viestii päätöksentekoon tulevista asioista sekä yrittäjille suunnatuista palveluista ja tapahtumista.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

Lisäämme maanomistusta 8-tien läheisyydessä ja varmistamme kaavoituksella riittävän tonttitarjonnan asumisen ja yrittämisen tarpeisiin	
Tavoite	Kunnan maanomistuksen vahvistaminen keskittyy 8-tien läheisyyteen. Kunta huomioi kaavoituksen käynnistämisessä asumisen ja yritystoiminnan tiedossa olevat tarpeet.

Toimenpide	Maanomistusta lisätään 8-tien läheisyydessä vapaaehtoisin kaupoin, toissijaisesti maanvaihdon tai etuosto-oikeutta käyttäen. Uusien alueiden kaavoituksen käynnistämisessä huomioidaan olemassa oleva tonttitarjonta sekä asumisen ja yrittämisen tiedossa olevat tarpeet.
Arviointikriteeri / mittari	Päätökset maanhankinnasta/hankittu maanomistus, laaditut asemakaavat/asemakaavamuutokset.
Tavoitetaso	Nousiaisten kunnan maanomistus vahvistuu 8-tien läheisyydessä ja tonttitarjonta vastaa asumisen ja yrittämisen tarpeisiin.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA

Teemme asiat kustannustehokkaasti, kehitämme ennakoluulottomasti palvelujamme ja johdamme tiedolla	
Tavoite	Auditoinnin toteuttaminen ja ennakko vaikutusten arvioinnin käyttö päätöksenteossa.
Toimenpide	Kunta toteuttaa it-järjestelmien tarvekartoituksen sekä tietoturva-auditoinnin. Kunta ottaa käyttöön ennakkovaikutusten arvioinnin osana kunnan päätöksentekoa.
Arviointikriteeri / mittari	Toteutettu it-järjestelmien tarvekartoitus sekä tietoturva-auditointi. Kartoituksen ja auditoinnin jälkeen toteutetut mahdolliset toimenpide-ehdotukset. Päätökset, joissa ennakkovaikutusten arviointia on käytetty.
Tavoitetaso	Kunnassa on tietoturvalliset ja tehokkaasti hyödynnetyt järjestelmät. Ennakko vaikutusten arviointi on luonteva osa kunnan päätöksentekoa.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

Tiedotamme aktiivisesti kunnan tapahtumista ja ajankohtaisista asioista	
Tavoite	Kunnan järjestämät tapahtumat, toimielinten kokoukset, osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet, muutokset ja hankkeet ovat kuntalaisten sekä sidosryhmien tiedossa.
Toimenpide	Kunnan verkkosivuilla, sosiaalisen median kanavissa ja paikallislehdissä tiedotetaan kunnan tapahtumista ja ajankohtaisista asioista.
Arviointikriteeri / mittari	Laaditut tiedotteet tapahtumista ja ajankohtaisista asioista.
Tavoitetaso	Kunnan järjestämät tapahtumat ja ajankohtaiset asiat tavoittavat kuntalaiset ja sidosryhmät oikea-aikaisesti.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

Olemme ratkaisuja etsivä joustava yhteistyökumppani	
Tavoite	Kunta osallistuu aktiivisesti paikallisiin ja seudullisiin yhteistyöselvityksiin ja -neuvotteluihin, yhtiö- ja osakaskokouksiin. Kunnanhallitus ottaa aktiivisesti kantaa omistajaohjauksen kannalta tärkeisiin kokonaisuuksiin ja evästää yhtiökokousedustajia. Talousarviovuonna keskiössä on toimiva yhteistyö Varsinais-Suomen hyvinvointialueen ja Turun työllisyysalueen kuntien sekä Turun Seudun Vesi Oy:n omistajakuntien kanssa.
Toimenpide	Kunnasta on nimetyt edustajat yhtiö- ja osakaskokouksiin, yhtiöiden päätöksentekoa seurataan ja otetaan kantaa omistajaohjauksen kannalta tärkeisiin kokonaisuuksiin ja evästetään kokousedustajia.
Arviointikriteeri / mittari	Kunnan osallistumiset yhteistyötapaamisiin ja -kokouksiin, kunnanhallituksen evästyksiset ja omistajaohjauslinjaukset.
Tavoitetaso	Yhteistyö kunnan kanssa koetaan luontevaksi ja mutkattomasti. Tiedonkulku yhteistyökumppaneiden kanssa on toimivaa ja yhteistyökumppanit tietävät kunnan odotukset yhteistyöltä. Kunta osallistuu yhteisten asioiden ratkaisuun ja kunnan tärkeimmät yhteistyöasiat etenevät.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA

Meille henkilöstö on tärkeä, kehitämme esihenkilötyötä ja rakennamme myönteistä työnantajakuva	
Tavoite	Järjestämme säännöllisesti kunnanviraston, johtoryhmän ja esihenkilöiden palaverieja. Laadimme koko henkilöstöä koskevia henkilöstökirjeitä ja -kyselyitä muiden osastojen kanssa yhteistyössä. Teemme henkilöstöpoliittisia linjauksia henkilöstöä kuullen ja yhteistoiminnassa.
Toimenpide	Kunnanvirasto ja johtoryhmä kokoontuvat viikoittain, esihenkilöpalaverit noin 2 kuukauden välein vaihtelevilla teemoilla, yhteistoimintaryhmän kokousten järjestämisessä huomioidaan yhteistoiminnan vuosikello. Henkilöstökirjeitä ja -kyselyjä laaditaan koko henkilöstöä koskevista asioista. Vuonna 2024 järjestetään erillinen esihenkilövalmennus esihenkilötyön tueksi ja kehittämiseksi.

Arviointikriteeri / mittari	Pidetyt henkilöstöpalaverit, yhteistoimintaryhmän kokoukset, laaditut henkilöstökirjeet ja –kyselyt.
Tavoitetaso	Henkilöstö saa työnsä suorittamista varten tarvitsemansa tiedot, tiedonvaihto henkilöstön, esihenkilöiden ja osastojen välillä toimii. Koko henkilöstö innostetaan mukaan työnantajan kuvan rakentamiseen ja toiminnan kehittämiseen.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

5. Suunnitelmakausi 2025-2026

Kunta-alan virka- ja työehdot sekä sopimuskausi on voimassa 30.4.2025 alkaen. Ratkaisuun sisältyy erillinen kunta- ja hyvinvointialan viisivuotinen palkkausjärjestelmien kehittämisohjelma, jonka sopimuskorotukset ovat keskimäärin yksi prosentti vuosittain (1.6.2025 – 0,8 %, v.2026 – 0,8 %, v.2027 – 1,2 %). Vuosien 2025–2027 valtakunnallisista palkankorotuksista neuvotellaan myöhemmin, kun sopimuskausi ja työrauha päättyvät. Suunnitelmavuosille kohdistuu todennäköisesti sopimusratkaisun myötä palkankorotuksia (yleiskorotuksia ja järjestelyeriä).

Eduskunta hyväksyi keväällä 2023 lakipaketin julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisestä. Vastuu työnhakijoille ja yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista työvoimapalveluista siirretään valtiolta pääosin kuntien vastuulle 1.1.2025. Uudistuksella halutaan parantaa työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaantoa ja nopeuttaa työllistymistä. Tavoitteena on tuoda julkiset työllisyyspalvelut lähemmäksi asiakkaita osaksi kuntien elinvoimatehtäviä. Kunta voi järjestää kunnan vastuulle kuuluvat työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhdessä yhden tai useamman kunnan kanssa niin, että työvoiman määrä on vähintään 20 000. Nousiainen on hyväksynyt Turun työllisyysaluetta koskevan yhteistoimintasopimuksen, jonka perusteella Turun kaupunki toimii työllisyysalueen vastuukuntana.

Vuoden 2023 alussa Nousiaisten kunnan omistuksessa olleet perusterveydenhuollon sekä sosiaali- ja pelastustoimen tilat siirtyivät vuokrasopimuksella hyvinvointialueiden hallintaan kolmeksi vuodeksi. Kolmen vuoden jälkeen hyvinvointialueilla on mahdollisuus jatkaa vuokrasopimusta yhdellä vuodella niin halutessaan. Siirtymäkauden jälkeen kuntien on yhtiöitettävä omistamansa hyvinvointialueille vuokrattavat toimitilat (kuntalain mukainen yhtiöittämisvelvollisuus). Hyvinvointialueelle vuokrattujen toimitilojen yhtiöittämistä valmistellaan yhteistyössä teknisen osaston kanssa.

Nousiaisten kunnan päätearkisto sijaitsee vuokratiloissa ja uusi päätearkisto on tarkoitus rakentaa osana Henrikin yhtenäiskoulun B-osaa. Arkistotila valmistuminen ajoittuu alustavasti joulukuulle 2025 tai keväälle 2026. Arkiston aineiston siirtoon tulee varata ylimääräistä henkilöstöresurssia vuodelle 2026.

Nousiaisten kunnan työterveyshuoltoa koskeva sopimus päättyy 31.12.2026, mikäli kunta päättää käyttää vuoden 2024 jälkeiset kaksi optiovuotta. Uuden työterveys-huoltoa koskevan sopimuksen kilpailutuksen valmistelu tulee aloittaa hyvissä ajoin suunnitelmavuosien aikana yhteistyössä muiden hankintaan osallistuvien kuntien kanssa.

Valtuustokausi vaihtuu 1.6.2025 alkaen, uusi valtuustokausi on 2025–2029. Valtuustokauden vaihtumisen yhteydessä kunnan on mahdollista tarkastella valtuutettujen lukumäärää, kuntalain mukaan valtuutettuja tulee olla vähintään 13 enintään 5 000 asukkaan kunnassa. Lisäksi kunnan on mahdollista tarkastella toimielinten kokoonpanoa/rakennetta. Kuntalain mukaan kunnassa on oltava valtuuston lisäksi kunnanhallitus ja tarkastuslautakunta.

Laajan hyvinvointikertomuksen laadinta käynnistetään valtuustokauden päättymisen myötä kesäkuusta 2025 alkaen. Hyvinvointikertomus on analyysi kunnassa asuvan väestön terveyden ja hyvinvoinnin tilasta. Hyvinvointikertomuksen laadinnassa on hyvä noudattaa terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen määrittämiä indikaattoreita kunnan hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöksi, jotta tiedot olisivat vertailtavissa kuntien kesken ja resurssien kohdentaminen olisi tarkoituksenmukaista. Asia-kirjan laadinnasta vastaa hyvinvointikoordinaattori.

6. Tunnusluvut:

Tunnusluku	Tp 2022	TA 2023	TA 2024	Ts 2025	Ts 2026
Asukasluku/Tilastokeskus/tot 8/2023	4 645	4 631	4 678	4 678	4 678
Rak.valm.tonttien lkm	42	42	35	41	50
Veroprocentti*	21,50	8,86	9,1	9,1	9,1
Työttömyysprosentti	5,0	7	7	7	7

7. Vakinainen henkilöstö:

Nimike	31.12. 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
kunnanjohtaja	1	1	1	1	1
hallintojohtaja	1	1	1	1	1
taloussuunnittelija	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
asianhallintasihteeri	1	1,5*	1	1	1
kirjanpitäjä	1	1	1	1	1
järjestelmäasiantuntija	1	1	1,5**	1	1
toimistosihteeri	1	1	1	1	1
elinvoimapäällikkö		1	1	1	1

*Asianhallintasihteerin eläköityminen kesken vuotta v.2023

**Järjestelmäasiantuntijan eläköityminen kesken vuotta v.2024

8. Määräaikainen henkilöstö:

Nimike	31.12.2023	TA 2024
hallinnon erityisasiantuntija	1	1

9. Taloustaulukot

120 KESKUSHALLINTO	TP 2022	MTA. 2023	KV 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTA TUOTOT						
MYYN TITUOTOT	4 025	11 000	3 000	-72,7	3 360	3 360
MAKSUTUOTOT	240	300	300	0,0	336	336
TUET JA AVUSTUKSET	49 562	0	0		0	0
MUUT TOIMINTA TUOTOT	152 474	108 000	107 000	-0,9	119 840	119 840
TOIMINTA TUOTOT	206 300	119 300	110 300	-7,5	123 536	123 536
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN						
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	1 482	0	0		0	0
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-552 889	-634 646	-693 860	9,3	-617 767	-629 113
PALKAT JA PALKKIOT	-432 417	-521 107	-568 168	9,0	-504 983	-514 468
HENKILÖSIVUKULUT	-120 472	-113 539	-125 692	10,7	-112 784	-114 645
ELÄKEKULUT	-107 550	-97 587	-107 521	10,2	-96 718	-98 260
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-12 922	-15 952	-18 171	13,9	-16 066	-16 385
PALVELUJEN OSTOT	-609 195	-669 181	-642 372	-4,0	-647 472	-647 472
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-40 710	-16 600	-21 700	30,7	-21 700	-21 700
AVUSTUKSET	-26 593	-141 000	-192 000	36,2	-192 000	-192 000
MUUT TOIMINTAKULUT	-78 721	-78 629	-77 061	-2,0	-77 061	-77 061
TOIMINTAKULUT	-1 308 107	-1 540 056	-1 626 993	5,6	-1 556 000	-1 567 346
TOIMINTAKATE	-1 100 325	-1 420 756	-1 516 693	6,8	-1 432 464	-1 443 810
POISTOT JA ARVONALENTUMISET						
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-18 122	-10 763	-32 979	206,4	-42 979	-10 000
TILIKAUDEN TULOS	-1 118 447	-1 431 519	-1 549 672	1,1	-1 475 443	-1 453 810

KASVATUS- JA SIVISTYSLAUTAKUNTA/varhaiskasvatus

1 Tulosalueen kuvaus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa pedagogiikka korostuu. Lakisääteisiä, turvallisia ja laadukkaita varhaiskasvatuspalveluja järjestetään perhepäivähoidossa, päiväkodeissa ja erityispäivähoidossa. Vuorohoitoa tarjotaan tarpeen mukaan. Yhteistyötä tehdään tarvittaessa Turun seutukuntien kanssa. Nuppulan päiväkodissa toimii pienennetty ryhmä tukea tarvitseville lapsille. Perhepäivähoidon varahoito järjestetään päiväkodeissa.

Esiopetus on Nousiaisten kunnassa perusopetuksen järjestämää ja esiopetuksen täydentävä päivähoito varhaiskasvatuksen järjestämää. Esiopetuksen täydentävää päivähoitoa tarjotaan Yhtenäiskoululla ja Kirkonpiirin koululla sekä tarvittaessa Puolen hehtaarin päiväkodissa. Vuorohoitoa tarvitsevien esioppilaiden täydentävä päivähoito järjestetään tarvittaessa Nuppulan päiväkodissa.

Varhaiskasvatustilaki sääntelee tiukasti varhaiskasvatuksen toimintaa.

2 Tulosalueen nykytilanne

Kunnassa toimii 4 päiväkotia: Päiväkotia Vappula, päiväkotia Nuppula, Puolen hehtaarin päiväkotia ja Päijulan päiväkotia. Päijulan päiväkotia on luonto-, liikunta- ja ympäristöpäiväkotia, joka avattiin 1.8.2023 yli 3 vuotiailla lapsilla (max 21 lasta). Päiväkotia Nuppulasta vähennettiin uuden päiväkodin vuoksi yksi lapsiryhmä. Ukrainalaisia lapsia on varhaiskasvatuksessa yhteensä 3, joista kaksi päiväkotia Vappulassa ja yksi päiväkotia Nuppulassa.

Varhaiskasvatuksessa työskentelee kaksi varhaiskasvatuksen erityisopettajaa: koko kunnan varhaiskasvatuksesta vastaava kiertävä varhaiskasvatuksen erityisopettaja ja pienennetyssä ryhmässä työskentelevä varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Jokaisessa päiväkodissa työskentelee vastaava varhaiskasvatuksen opettaja (yhteensä 4). Perhepäivähoitajat toimivat myös tiimeittäin kolmen tiimivetäjän johdolla, jolloin lapsilla on mahdollisuus oppia esim. vuorovaikutustaitoja suuremmissa ryhmissä. Tiimit muodostavat voimavaran henkilöstölle.

Perhepäivähoitajia on yhteensä 11. Perhepäivähoidon varahoidon järjestämiseksi on palkattu koronavaikutusten tasoittamiseen tarkoitettu hankerahoituksella resurssilastenhoitaja päiväkotia Vappulaan, joka myös sijaistaa päiväkodin työntekijöiden poissaoloja. Perhepäivähoidon varahoitoa järjestetään pääasiassa päiväkotia Vappulassa, mutta tarvittaessa myös muissa päiväkodeissa ja muilla perhepäivähoitajilla. Esiopetuksen täydentävää varhaiskasvatusta järjestetään Henrikin yhtenäiskoululla ja Kirkonpiirin koululla sekä perhepäivähoidossa.

Henkilöstön sairauspoissaoloja on edelleen paljon ja sijaisista on ajoittain puutetta. Varhaiskasvatuksessa työskentelee kolme resurssilastenhoitajaa, jotka auttavat sijaistarpeissa. Lyhytaikaisia sijaisia on haettu myös Kuntarekryn kautta.

Digihanke sai jatkoaikaa vuoden 31.1.2024 saakka. Sen lisäksi kunta on mukana Mynämäen ja Maskun kuntien kanssa yhteisessä Valssi- hankkeessa, jonka avulla otamme käyttöön Karvin luoman sähköisen laadun arviointityökalun.

3 Toimintaympäristön muutokset

Paijulan koulun tiloihin avattiin uusi päiväkotitoiminta, joka on luonto-, liikunta- ja ympäristöpainotteinen. Päiväkodissa toimii yksi ryhmä yli 3-vuotiaille lapsille. Nuppulan päiväkodissa toimii yksi ryhmä vähemmän, jonka vuoksi päiväkotiin vapautui tilaa varhaiskasvatukseen erilaisia toimintoja varten. Perhepäivähoitajia on yhteensä 11, kun yksi perhepäivähoitaja siirtyi eläkkeelle. Varhaiskasvatuspaikkoja on ostettu lisäksi muista kunnista ja yksityisiltä toimijoilta.

Tällä hetkellä päiväkodin johtajia on yksi ja hänen vastuullaan on 4 päiväkodin kokonaisuus. Vuoden 2023 aikana on havaittu, että työ määrä on yhdelle päiväkodinjohtajalle liian suuri ja tästä syystä varhaiskasvatus esittää toisen päiväkodin johtajan viran perustamista vuoden 2024 alusta alkaen.

Varhaiskasvatukseen hakeneista suurin osa on alle 3-vuotiaita. Päiväkotien alle 3-vuotiaiden ryhmät ovat lähes täynnä. Syntyneiden lasten määrä vähenee. Vuonna 2023 syntyy 25 lasta. Varhaiskasvatukseen asiakasmaksuja koskevan muutoksen (1.3.2023) myötä asiakasmaksut ovat pienentyneet noin 30 %.

Päiväkotitoiminta Vappulaan on palkattu resurssilastenhoitaja koronavaikutusten tasoittamiseen saadulla hankerahalla 30.6.2024 saakka perhepäivähoidon varahoidon järjestämiseksi. Resurssihenkilö sijaistaa myös tarvittaessa päiväkodin työntekijöiden poissaoloja.

Varhaiskasvatus on mukana Mynämäen ja Maskun kuntien kanssa yhteisessä laadun arviointiin liittyvässä Valssi hankkeessa, jonka avulla otamme käyttöön Karvin kehittämän sähköisen laadun arviointi työkalun.

Varhaiskasvatukseen sähköisen palvelujärjestelmän hankinta siirtyy vuodelle 2024. Varhaiskasvatuksessa selvitetään myös olemassa olevalle ohjelmalle muita vaihtoehtoja.

4 Vuoden 2024 talousarvion tavoitteet:

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA

Panostamme yksilöllisiin laadukkaisiin peruspalveluihin.	
Tavoite	Varhaiskasvatuspalvelut ovat laadukkaita.
Toimenpide	Noudatamme varhaiskasvatustalain varhaiskasvatukseen järjestämisessä. Koulutamme henkilöstöä. Varmistamme, että lapsi saa tarvitsemansa tuen. Olemme mukana Valssi-hankkeessa, jonka kautta saamme käyttöömmemme laadun arvioinnin työkalun. Tuemme johtamista.
Arviointikriteeri / mittari	Päiväkodin henkilöstö ja ryhmäkoot ovat lain mukaiset. Varhaiskasvatuksessa on käytössä sähköinen laadun arviointi järjestelmä. Varhaiskasvatuksessa työskentelee kaksi varhaiskasvatukseen erityisopettajaa. Avustajia on

	käytössä tarpeen mukaan. Varhaiskasvatuksessa työskentelee toinen päiväkodin johtaja.
Tavoitetaso	Varhaiskasvatuspaikat järjestyvät lain vaatiman ajan puitteissa ja ovat riittävät. Päiväkotiryhmissä työskentelee varhaiskasvatuslain mukainen henkilöstö. Henkilöstö on osallistunut täydennyskoulutukseen. Laadun arviointisuunnitelma ja sähköinen järjestelmä on käytössä. Päiväkodin johtajan työmäärää on kohtuullistettu.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA

Tiedotamme aktiivisesti kunnan tapahtumista ja ajankohtaisista asioista.	
Tavoite	Varhaiskasvatuspaikat ovat riittävät. Tiedotamme varhaiskasvatuksen tapahtumista ja toiminnasta.
Toimenpide	Rekrytoimme tarvittaessa lisää perhepäivähoitajia. Varhaiskasvatuksen täyttö- ja käyttöastetta seurataan jatkuvasti sähköisen järjestelmän kautta. Sähköinen järjestelmä uusitaan, joka mahdollistaa varhaiskasvatuksen ja vanhempien välisen sähköisen viestinnän tietoturvallisesti. Facebookia ja Instagramia hyödynnetään tapahtumien ja toiminnan näkyväksi tekemisessä ja henkilöstön rekrytoinnissa.
Arviointikriteeri / mittari	Varhaiskasvatus paikat riittävät. Täyttöaste 100 %. Uusi varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmä käytössä.
Tavoitetaso	Varhaiskasvatus paikat riittävät. Uusi sähköinen järjestelmä on henkilöstön käytössä. Varhaiskasvatustoiminnasta tehdään julkaisuja Facebook ja Instagram sivuilla.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA

Vaalimme turvallisuutta, luonnon puhtautta ja viihtyisää asumista.	
Tavoite	Turvallisuuden, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen.
Toimenpide	Jatketaan Liiku-hankkeessa mukanaoloa. Hyödynnetään lähiympäristöä ja luontoa varhaiskasvatuksen toiminnassa. Säännölliset henkilöstöpalaverit ja kehityskeskustelut käytössä. Järjestetään tarpeen mukaan henkilöstölle hätäensiapukoulutusta tai turvallisuuskoulutusta sekä työnohjausta. Henkilöstön jaksamista kuunnellaan. Tuetaan johtamista.
Arviointikriteeri / mittari	Sairauspoissaolot vähentyneet. Kehityskeskustelut käyty. Retkiä lähiympäristöön ja luontoon. Yhteisiä tapahtumia varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksessa työskentelee toinen päiväkodinjohtaja.
Tavoitetaso	Hyvinvoiva ja motivoitunut henkilöstö. Turvallinen liikkuminen lähiympäristössä ja luonnossa. Lapset oppivat kunnioittamaan luontoa.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

5 Suunnitelmakausi 2025–2026

Perhepäivähoito säilytetään yhtenä varhaiskasvatusmuotona. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajien eläköitymisen tai muiden poistumisien yhteydessä harkitaan lastenhoitajien vakanssien muuttamista varhaiskasvatuksen opettajan/sosionomien vakansseiksi. Varhaiskasvatuksessa on käytössä uusi sähköinen palvelujärjestelmä, jonka kautta myös tapahtuu vanhempien ja varhaiskasvatuksen välinen viestintä. Varhaiskasvatuspaikkojen riittävyys varmistetaan.

6 Tunnusluvut:

Tunnusluku	Tp 2022	Ta 2023	TA 2024	Ts 2025	Ts 2026
Läsnäolopv/vuosi	35 427	37 000	38 500	38 500	38 500
-päiväkotihoido	29 225	29 000	30 500	30 500	30 500
Puolen hehtaarin pvkoti	7 756	8 500	8 500	8 500	8 500
Nuppula	12 215	12 000	10 500	10 500	10 500
Vappula	3 341	3 500	4 000	4 000	4 000
Paijulan päiväkot			2 500	2500	2 500
Esiopetuksen täyden.	5 913	5 000	5 000	5 000	5 000
-perhepäivähoito	6 202	8 000	8 000	8 000	8 000
Lapsia	227	247	252	252	252
- päiväkotihoidossa	184	199	204	204	204
Puolen Hehtaarin pvkoti	49	54	54	54	54
Nuppulassa	73	75	60	60	60
Vappulassa	27	30	30	30	30
Paijulan päiväkot			20	20	20
Esiopetuksen täyden.	35	40	40	40	40
-perhepäivähoidossa	43	48	48	48	48
-erityistä tukea tarvitsevia	1	7	7	7	7
-tehostettua tukea tarvitsevia	8	10	10	10	10
Kotihoidon tuki, perheitä	49	60	55	55	55
Kotihoidon tuki, lapsia	63	80	70	70	70
*Perhepäivähoidon käyttöaste %	77				
Perhepäivähoidon täyttöaste %	98	100	100	100	100
*Päiväkodin käyttöaste %					
Puolen Hehtaarin pvkoti	65				
Nuppula	80				
Vappula	64				
Esiopetuksen täyden.	66				
Päiväkodin täyttöaste %					
Puolen Hehtaarin pvkoti	89	100	100	100	100
Nuppula	90	95	98	98	98
Vappula	88	100	100	100	100
Paijulan päiväkot			100	100	100
Esiopetuksen täydentävä	70		100	100	100
Nettokust. eur/läsnäolopv	82	92	100	101	102
päiväkotihoidossa	65	77	93	93	94
Puolen Hehtaarin pvkoti	68	71	83	83	84

Nuppula (vuorohoito ja erit.pvh)	86	98	125	127	129
Vappula	36	53	123	124	126
Paijula			123	123	125
perhepäivähoito	64	62	56	57	58
Lasten kotihoidon tuki/asukas	42	65	43	43	43

*Käyttöaste-sarakkeet poistetaan talousarviosta

7 Vakinainen henkilöstö

Nimike	TP2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Varhaiskasvatusjohtaja	1	1	1	1	1
Päiväkodin johtaja	1	1	2	2	2
Varhaiskasvatusohjaaja	1	1	1	1	1
Varhaiskasvatuksen erityisopettaja	1	1	1	1	1
Kiertävä varhaiskasvatuksen erityisopettaja	1	1	1	1	1
varhaiskasvatuksen opettaja	9,6	10	12	12	12
perhepäivähoitaja	11	12	12	12	12
lastenhoitaja	21,5	24,5	24,5	24,5	24,5
avustaja	1	1	1	1	1
henk.kohtainen avustaja	0	0	0	0	0

8 Määräaikainen henkilöstö:

Nimike	31.12.2022	TA 2023	TA 2024
varhaiskasvatuksen avustaja			6
varhaiskasvatuksen lastenhoitaja	6		4,5
varhaiskasvatuksen opettaja	1		

9 Taloustaulukot

500 VARHAISKASVATUS	TP 2022	MTA 2023	KV 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	51 236	49 120	110 418	124,8	123 668	123 668
MAKSUTUOTOT	308 685	236 456	235 000	-0,6	263 200	263 200
TUET JA AVUSTUKSET	70 134	0	0		0	0
TOIMINTATUOTOT	430 055	285 576	345 418	21,0	386 868	386 868
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-2 289 681	-2 539 354	-2 798 058	10,2	-2 852 807	-2 909 041
PALKAT JA PALKKIOT	-1 836 907	-2 102 291	-2 300 096	9,4	-2 346 200	-2 393 224
HENKILÖSIVUKULUT	-452 774	-437 063	-497 962	13,9	-506 607	-515 817
ELÄKEKULUT	-395 787	-370 192	-421 198	13,8	-428 309	-435 954
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-56 987	-66 871	-76 764	14,8	-78 298	-79 863
PALVELUJEN OSTOT	-446 387	-555 258	-707 955	27,5	-707 955	-707 955
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-45 743	-58 290	-53 050	-9,0	-53 050	-53 050
AVUSTUKSET	-196 333	-300 000	-200 000	-33,3	-200 000	-200 000
MUUT TOIMINTAKULUT	-344 720	-354 440	-451 728	27,4	-451 728	-451 728
TOIMINTAKULUT	-3 322 864	-3 807 342	-4 210 791	10,6	-4 265 540	-4 321 774
TOIMINTAKATE	-2 892 810	-3 521 766	-3 865 373	9,8	-3 878 672	-3 934 906
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
MUUT RAHOITUSKULUT	-77	0	0		0	0
VUOSIKATE	-2 892 887	-3 521 766	-3 865 373	9,8	-3 878 672	-3 934 906
POISTOT JA ARVONALENTUMISET						
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	0	0	0		-11 500	-11 500
TILIKAUDEN TULOS	-2 892 887	-3 521 766	-3 865 373	9,8	-3 890 172	-3 946 406

KASVATUS- JA SIVISTYSLAUTAKUNTA/Koulutuspalvelut

1. Tulosalueen kuvaus

Laadukkaan opetuksen järjestäminen esiopetuksessa sekä peruskoulun luokilla 1–9, niin yleisopetuksessa kuin erityisopetuksessakin. Tällä toimintakaudella aamu- ja iltapäivätoimintaa tarjotaan Henrikin yhtenäiskoulussa ja Kirkonpiirin koulussa kaikille 1–2 luokan oppilaille sekä perusopetuksen erityisen tuen oppilaille, jotka toimintapaikkaa hakevat.

Kunnassa toimii kolme peruskoulua, Valpperi, Kirkonpiiri ja Henrikin yhtenäiskoulu. Esiopetusta annetaan Kirkonpiirillä ja Henrikin yhtenäiskoulussa. Yhtenäiskoulussa toimii myös 7–9 luokkalaisten perusopetus. Oppilasennuste on laskeva, mutta nykyinen kouluverkko on tarkoituksenmukainen ja kustannustehokas. Tulevaisuudessa voidaan joutua tarkastelemaan ryhmien määrää kouluissa.

Nousiaisten lukio toteuttaa opetus- ja kasvatustyössään lukioiden yleissivistävää tehtävää perehdyttämällä oppilaansa inhimillisen kulttuurin keskeisiin sisältöihin. Lukion tavoitteena on antaa oppilailleen hyvä ja monipuolinen yleissivistys jatko-opintoja ja työelämää varten.

Muu sivistystoimi vastaa sivistysosaston hallinnosta sekä kuntien välisestä yhteistyöstä, vapaan sivistystyön ja taiteen perusopetuksen palveluista, kunnan ulkopuolella järjestettävästä perusopetuksesta sekä perusopetukseen valmistavasta opetuksesta. Kuntien välistä yhteistyötä eri koulutuspalveluiden osa-alueilla pyritään lisäämään entisestään suunnitelmakaudella. Näiden lisäksi hyvinvointialueiden perustamisen jälkeen kuntaan jää hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävä, joka tulevaisuudessa lisää toimintoja ja tehtäviä. Tämän vuoksi talousarviossa on esitetty hyvinvointi- ja maahanmuuttokoordinaattorin virkaa.

2. Tulosalueen nykytilanne

Kirkonpiirin koulussa on tällä hetkellä 134 oppilasta luokilla esi – 6 ja koulun toiminta jatkuu normaaliin tapaan vuonna 2024.

Valpperin koulussa on 39 oppilasta luokilla 1–6 ja opetuksessa siellä on mukana vahvasti ympäristöpainotteisuus ja läheisen luonnon hyödyntäminen.

Henrikin yhtenäiskoulussa on 486 oppilasta. Opetusta annetaan esi-9. luokille. Lisäksi koulussa toimii Valmo-luokka, jossa on 4 oppilasta ja oppilailla on mahdollisuus osallistua aamu- ja iltapäivä toimintaa. S2-oppilaiden määrä lisääntyi merkittävästi lukuvuoden 2023–2024 alkaessa Ukrainasta muuttaneiden oppilaiden siirryttyä valmistavasta perusopetuksesta perusopetukseen. Vuoden 2023 osalta on mahdollisuus hakea valtiolta avustusta maahanmuuttajien S2-kielen opetukseen.

Nousiaisten lukio on 196 opiskelijan yleislukio, joka tarjoaa tasokasta ja monipuolista lukiokoulutusta lähialueen nuorille. Lukio on aktiivisesti mukana kansainvälisten, kansallisten, alueellisten ja lukiokohtaisten hankkeiden ja tiedeprojektien suunnittelussa ja toteuttamisessa. Lukio osallistuu seutukunnalliseen yhteistyöhön ja koulutuksiin. Lukio panostaa yksilölliseen ohjaukseen ja yhteisöllisyyteen.

3. Toimintaympäristön muutokset

Valpperin ja Kirkonpiirin koulussa ei muutoksia toimintaympäristössä.

Henrikin yhtenäiskoulu B-osan purun ja uuden koulun osan rakentamisen myötä kaikki B-osan toiminnot siirtyvät koulun viereen rakennettaviin väistötiloihin. Väistötilaan siirtyvät 6.–9. luokat sekä kanslia. Lisäksi lukion tunneista mm. kuvataide opetetaan väistötiloissa. Väistötilat vaikuttavat opetusympäristön laatua heikentävästi mm. ahtaampina käytävätiloina ja laboratorioluokkien niukalla varustelulla. Lisäksi 2. kerrokseen kuljetaan osin ulkoportaita pitkin ja ruokailu ja osa yläkoulun oppitunneista pidetään eri rakennuksessa, johon siirrytään ulkokautta. Väistötilanteessa yhtenäiskoulun henkilöstö jakautuu eri rakennuksiin ja näin ollen myös eri taukotiloihin koko henkilöstölle yhteisen taukotilan sijaan.

Lukio

Opetusteknologiaa ja oppimisympäristöjä kehitetään vastaamaan tämän päivän vaatimuksia. Lukioyhteisön hyvinvointiin ja viihtyvyyteen satsataan.

4. Vuoden 2024 talousarvion tavoitteet:

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA: Valpperi

Panostamme yksilöllisiin laadukkaisiin peruspalveluihin.	
Tavoite	Monipuolinen ja laadukas opetus kaikille oppilaille
Toimenpide	Pienet oppilasryhmät, pätevät ja kouluttautuneet opettajat sekä koulun aktivoiva oppimisympäristö mahdollistavat yksilöllisen ja laadukkaan opetuksen
Arviointikriteeri / mittari	Oppimistulokset, kouluviihtyvyys
Tavoitetaso	Oppilaiden yltäminen yksilöllisesti parhaimpaan mahdolliseen osaamistasoon.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA: Valpperi

Tiedotamme aktiivisesti kunnan tapahtumista ja ajankohtaisista asioista.	
Tavoite	Koulun toiminta on avointa ja oppilaita osallistavaa
Toimenpide	Koulu on aktiivinen sosiaalisessa mediassa, jossa tuomme koulumme arkea näkyväksi.
Arviointikriteeri / mittari	Tapahtumat ja yhteistyö muiden koulujen ja yhteistyötoimien kanssa
Tavoitetaso	Koulussa on yhteisöllisyyttä ja aktiivista osallistumista tapahtumiin
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA: Valpperi

Edistämme hyvinvointia ja kestäväää kehitystä yhteistyössä paikallisten ja seudullisten toimijoiden kanssa.	
Tavoite	Edistää kouluyhteisön hyvinvointia ja lisätä oppilaiden ja perheiden tietoa kestävään kehitykseen ja ympäristöön liittyvissä asioissa.
Toimenpide	Koulu käyttää aktiivisesti ympäröivää lähiluontoa oppimisympäristönään. Koulun ympäristökasvatustyö pohjaa Vihreä lippu-ohjelmaan
Arviointikriteeri / mittari	Kolmannen Vihreä lippu –sertifikaatin saavuttaminen keväällä -24
Tavoitetaso	Hyvinvoiva, osallistuva ja ympäristötietoinen kouluyhteisö
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA: Kirkonpiiri

Panostamme yksilöllisiin laadukkaisiin peruspalveluihin.	
Tavoite	Oikeudenmukainen ja yksilöllinen oppiminen ja opetus omassa lähikoulussa. Saada kouluun uusi pienryhmä (3-6.lk)
Toimenpide	Laaja-alainen erityisopettaja koulussa vähintään 4x/vko. Taataan opettajille mahdollisuus koulutuksiin. Opetusryhmän koko riittävän pieni.
Arviointikriteeri / mittari	OHR-palaverit, arviointikeskustelut, oppimistulokset
Tavoitetaso	Opetussuunnitelman kriteerien mukainen osaaminen luokkatasoisittain, huomioiden oppilaiden mahdolliset erityiset oppimis- ja opetusjärjestelyt.
Toteuma/Seuranta	Osavuosisraportti 1–8/ tilinpäätös

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA: Kirkonpiiri

Tiedotamme aktiivisesti kunnan tapahtumista ja ajankohtaisista asioista.	
Tavoite	Koulun toiminta on avointa. Koulun henkilökunta, oppilaat ja huoltajat toimivat yhteistyössä.
Toimenpide	Koulun tapahtumista kerrotaan NoKivan facebook-sivuilla. Eri tapahtumista tiedotetaan Wilman välityksellä kuukausittain. Yhteistyö muiden koulujen kanssa (Valpperi)
Arviointikriteeri / mittari	Miten tapahtumat ovat onnistuneet
Tavoitetaso	Kouluviihtyvyyden parantuminen. Yhteisön parempi hyvinvointi.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/tilinpäätös

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA: Kirkonpiiri

Edistämme hyvinvointia ja kestäväää kehitystä yhteistyössä paikallisten ja seudullisten toimijoiden kanssa.	
Tavoite	Saada koulun toimintaa enemmän tietoa kestävään kehityksen asioista. Hyödyntää Kirkonseudun ja Valpperin luontoa opetuksessa.
Toimenpide	Luokkien retket Valpperiin ja kotiseutumuseon maastoon. Kutsutaan kouluun vierailijoita kertomaan ja opettamaan kestävään kehityksen periaatteita.
Arviointikriteeri / mittari	Retkien onnistumiset. Mitkä opitut tavat ovat jääneet luokkien arkeen (kestävä kehitys)
Tavoitetaso	Oppilaat oppivat arvostamaan paremmin oman kotiseutunsa luontoa.
Toteuma/Seuranta	Osavuosisraportti 1–8/ tilinpäätös

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA: HYK

Panostamme yksilöllisiin laadukkaisiin peruspalveluihin.	
Tavoite	Koulun B-osan siirtyessä väistötiloihin pyritään ylläpitämään mahdollisimman laadukasta perusopetusta.
Toimenpide	Henkilöstön ja oppilaskunnan osallistaminen väistötilojen käytön suunnitteluun. Vaadittavat muutostyöt tehdään ennen tiloihin muuttoa mm. toimivat TVT- ja AV-ratkaisut. Väistötilalle hyvä koulupiha, jossa on riittävästi katosalaa myös huonolla säällä ulkoiluun.
Arviointikriteeri / mittari	Palaute ja kouluterveyskyselyt.
Tavoitetaso	Perusopetuksen taso säilyy korkeana väistöä huolimatta.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA: HYK

Teemme asiat kustannustehokkaasti, kehitämme ennakoluulottomasti palvelujamme ja johdamme tiedolla.	
Tavoite	Yhtenäiskoulun toiminta on avointa, oppilaita osallistavaa sekä kouluhyvinvointia lisäävää. Koulussa on helppo asioida myös sähköisesti. Monialaisessa koulukohtaisessa oppilashuoltotyössä on esillä ajantasainen tieto koulupoissaoloista koko koulun, luokka-asteiden ja luukkaryhmien tasolla.
Toimenpide	Oppilaiden osallistaminen yhteiseen suunnitteluun ja päätöksentekoon koulussa. Poissaolo-datan säännöllinen läpikäyminen koulukohtaisessa oppilashuoltotyössä ja ennaltaehkäisevien toimien painottaminen KOR-ryhmän toiminnassa koulupoissaolojen ehkäisemiseksi ja

	kouluhuvinvoinnin lisäämiseksi. Sähköisten Wilma-lomakkeiden kehittäminen edelleen ja Power Bi -sovelluksen käyttö poissaolotilastojen tarkastelussa.
Arviointikriteeri / mittari	Oppilaiden osallistuminen koulun toiminnan suunnitteluun ja heidän järjestämät tapahtumat. Vireä tukioppilais- ja oppilaskuntatoiminta. Koulupoissaolojen ennaltaehkäisyn ja niihin puuttumisen tehostuminen. KOR-ryhmällä ajantasainen ja kattava tieto koulupoissaoloista.
Tavoitetaso	Oppilaat kokevat olevansa tärkeä osa kouluyhteisöä ja ympäröivää yhteiskuntaa. Koulupoissaolojen määrän kasvu saadaan hidastumaan tai kääntymään laskuun.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA: HYK

Edistämme hyvinvointia ja kestävä kehitystä yhteistyössä paikallisten ja seudullisten toimijoiden kanssa.	
Tavoite	Lisätä kouluyhteisön hyvinvointia tasa-arvo ja yhdenvertaisuustyön sekä tunne- ja turvataito-opetuksen avulla.
Toimenpide	Laaditaan koulun toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Oppilaille pidetään noin kerran kuu-kaudessa tunne- ja turvataitotunteja
Arviointikriteeri / mittari	Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma laadittu. Tunne- ja turvataitotunnit pidetty.
Tavoitetaso	Kouluyhteisön hyvinvointi, psykologinen turvallisuus ja yhteisöllisyys lisääntyvät.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA: Lukio

Panostamme yksilöllisiin laadukkaisiin peruspalveluihin.	
Tavoite	Laadukkaat ja monipuoliset opintomahdollisuudet lukio-laisille kustannustehokkaasti.
Toimenpide	Ylioppilaskirjoituksissa menestyminen. Kilpailukyvyyn ja näkyvyyden säilyttäminen
Arviointikriteeri / mittari	YO-tulokset, opiskelijamäärä, talous.
Tavoitetaso	YO-vertailussa keskiarvon yläpuolella, opiskelijamäärän säilyminen, kustannustaso alueellisesti vertailukelpoinen
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA: Lukio

Tiedotamme aktiivisesti kunnan tapahtumista ja ajankohtaisista asioista.	
Tavoite	Lukion toiminta on näkyvää ja se toimii aktiivisesti yhteistyössä alueen perusopetuksen ja muiden lukioiden kanssa.

Toimenpide	Aktiivinen yhteisöllinen toiminta seutukunnan alueella
Arviointikriteeri / mittari	Tapahtumat, yhteistyötahot
Tavoitetaso	säilyttää yhteistoiminta ja kehittää uusia yhteisöllisiä toimintatapoja
Toteuma/Seuranta	osavuosisiraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA: Lukio

Edistämme hyvinvointia ja kestävästä kehitystä yhteistyössä paikallisten ja seudullisten toimijoiden kanssa.	
Tavoite	Edistää opiskelijoiden ja opettajien hyvinvointia
Toimenpide	Hyvinvointiryhmä ja OPKH suunnittelevat ja toteuttavat hyvinvointia lisääviä toimia
Arviointikriteeri / mittari	toimenpiteet
Tavoitetaso	Viihtyisä ja vetovoimainen työyhteisö
Toteuma/Seuranta	osavuosisiraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA: Hallinto

Panostamme yksilöllisiin laadukkaisiin peruspalveluihin.	
Tavoite	Peruspalveluiden tason säilyttämien ja edistäminen
Toimenpide	Varmistetaan resurssien riittävyys eri toiminnoissa ja kehitetään palveluita yhdessä toimijoiden kanssa.
Arviointikriteeri / mittari	Asiakaskyselyt eri toiminnoissa
Tavoitetaso	Käyttäjien tyytyväisyys asiakaskyselyissä tasolla hyvä.
Toteuma/Seuranta	Osavuosisiraportti 1–8/tilinpäätös

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA: Hallinto

Teemme asiat kustannustehokkaasti, kehitämme ennakoluulottomasti palvelujamme ja johdamme tiedolla.	
Tavoite	Talouden aktiivinen seuranta ja kustannustietoisuus
Toimenpide	Hallinnossa seurataan aktiivisesti talouden toteutumia sekä tarkastellaan toimintoja myös kustannusten kautta.
Arviointikriteeri / mittari	Talouden toteumat sekä tilinpäätös
Tavoitetaso	Tilinpäätös sivistystoimen osalta positiivinen.
Toteuma/Seuranta	Osavuosisiraportti 1–8/tilinpäätös

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA: Hallinto

Edistämme hyvinvointia ja kestävästä kehitystä yhteistyössä paikallisten ja seudullisten toimijoiden kanssa.	
Tavoite	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kaikille kuntalaisille
Toimenpide	Sivistystoimen eri toiminnot tukevat kuntalaisten aktiivisuutta ja terveellisiä elämäntapoja kaikissa ikäluokissa.
Arviointikriteeri / mittari	Hyte-kerroin
Tavoitetaso	Hyte-kerroin nousee vuonna 2024
Toteuma/Seuranta	Osavuosisiraportti 1–8/ tilinpäätös

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA: Hallinto

Meille henkilöstö on tärkeä, kehitämme esihenkilötyötä ja rakennamme myönteistä työnantajakuva.	
Tavoite	Henkilöstön hyvinvoinnin ja kouluttautumisen edistäminen
Toimenpide	Nousiainen on hyvä työnantaja ja arvostaa työntekijöitään. Hyvä johtaminen edistää työhyvinvointia. Työntekijöiden kouluttautumista tuetaan aktiivisesti.
Arviointikriteeri / mittari	Työtyytyväisyyskysely, koulutuspäivien lukumäärä
Tavoitetaso	Työtyytyväisyyskyselyn tulos, jokainen työntekijä vähintään yksi koulutuspäivä vuonna 2023.
Toteuma/Seuranta	Osavuosisraportti 1–8/ tilinpäätös

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa 1.1.2023. Hyvinvointialueella ja kunnalla on yhteinen vastuu väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Kunnan on huolehdittava väestönsä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kuin se nivoutuu osaksi kunnan muita lakisääteisiä tehtäviä. Nousiaisten kunta on vastannut Varsinais-Suomen hyvinvointialueen nimeämispyyntöihin edustajista erilaisiin työryhmiin ja lausuntopyyntöihin. Nousiaisten kunta toimii aktiivisesti yhteistyössä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa.

Hyvinvointisuunnitelman ja -kertomuksen laadinta on lakisääteinen tehtävä kunnalle ja päävastuun näiden asiakirjojen luomisessa/ylläpidossa on hyvinvointikoordinaattorilla. Tästä syystä hyvinvointi- ja maahanmuuttokoordinaattorin virka perustetaan 1.1.2024. Talousarviossa 2024 tämä on huomioitu.

Vuoden 2024 talousarvion tavoitteet:

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA

Tarjoamme erinomaiset virkistys- ja liikuntamahdollisuudet kaikenikäisille kuntalaisille	
Tavoite	Hyvä fyysinen kunto ja terveelliset elintavat osana kuntalaisten arkea
Toimenpide	Mahdollistamme fyysistä kuntoa ja terveellisiä elintapoja tukevien valintojen tekemistä
Arviointikriteeri / mittari	Kartoitamme kuntalaisten elintapoja ja palvelutarpeita eri menetelmin
Tavoitetaso	Toteutuneet kuntalaiskyselyt/asiakasraadit, tunnistetut kehittämistarpeet ja suunnitelma toteutukselle laadittu
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

Edistämme hyvinvointia ja kestäväää kehitystä yhteistyössä paikallisten ja seudullisten toimijoiden kanssa	
Tavoite	Mielen hyvinvointia tukeva elinympäristö
Toimenpide	Kartoitamme kunnan mielenterveyden edistämisen rakenteita ja vastaamme kehittämistarpeisiin
Arviointikriteeri / mittari	Mielenterveyden edistämisen pilottikuntana toimiminen
Tavoitetaso	Mielenterveyden edistämisen rakenteet kuvattu ja kehittämistarpeet tunnistettu ja suunnitelma toteutukselle laadittu
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

Vaalimme turvallisuutta, luonnon puhtautta ja viihtyisää asumista	
Tavoite	Turvallinen kunta kaikenikäisille
Toimenpide	Ylläpidämme arkiympäristön turvallisuutta
Arviointikriteeri / mittari	Liikenneturvallisuustyöryhmän toiminta, onnettomuustilastot
Tavoitetaso	Pidetään yllä nykyinen hyvä tilanne
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA

Teemme asiat kustannustehokkaasti, kehitämme ennakoluulottomasti palvelujamme ja johdamme tiedolla	
Tavoite	Yhteistyökykyinen kunta
Toimenpide	Seuraamme ja raportoimme väestön hyvinvoinnista ja terveydestä sekä kehitämme toimintaamme väestön tarpeiden mukaisesti
Arviointikriteeri / mittari	Seuranta- ja raportointimenetelmien vakiinnuttaminen, hyvinvointitoimikunnan uudelleen aktivoiminen
Tavoitetaso	Voimassa oleva hyvinvointikertomus ja -suunnitelma, vuosisraportointi toteutuu, vakiintuneet toimintamallit
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

Kotoutuminen

Vastaanottokeskuksen ja kunnan kuntamallin mukainen asuminen päättyy 31.12.2023. Kuntamalli luotiin alun perin väliaikaista tarvetta varten. Kotoutuja-asiakkaat voivat hakea kotikuntamerkintää tai halutessaan jatkaa vastaanottokeskuksen alaisuudessa. Nousiaisten kunta tukee kotikuntamerkinnän saaneita asettautumaan kuntaan muun muassa vuokraamalla Moisiokodin asuntoja heille. Osa kotoutujista ovat vuokranneet asuntoja myös yksityisiltä vuokranantajilta. Nousiaisten kunta tekee tiivistä yhteistyötä Suomen Punaisen ristin Nousiaisten osaston kanssa. Yhteistyössä järjestetään esimerkiksi maksutonta suomen kielen opetusta ja lastenhoidon avulla myös kotona lapsiaan hoitavat huoltajat pääsevät osallistumaan kielen opetukseen. Suomikahvilassa järjestetään historia-aiheisia luentoja, joiden tarkoituksena on lähentää kantasuomalaisia ja maahan muuttaneita henkilöitä. Tiedot-

teita ja tapahtumia mainostetaan kotoutujille aktiivisesti myös heidän omalla äidinkiellään. Kotoutujia rohkaistaan osallistumaan tapahtumiin sekä suomen kielen opetukseen, mikä edistää heidän kotoutumistaan. Kotoutumissuunnitelmien ja alkukartoitusten teko on viranhaltijalle osoitettua toimintaa ja tästä syystä hyvinvointi- ja maahanmuuttokoordinaattorin virka perustetaan 1.1.2024. Talousarviossa 2024 tämä on huomioitu.

Vuoden 2024 talousarvion tavoitteet:

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA

Panostamme yksilöllisiin ja laadukkaisiin peruspalveluihin	
Tavoite	Panostamme alkuvaiheen kotoutumiseen
Toimenpide	Edistämme Nousiaisissa asuvien maahan muuttaneiden kotoutumista poikkihallinnollisesti varmistaen laadukkaat peruspalvelut.
Arviointikriteeri / mittari	Henkilökohtaisen ohjauksen ja neuvonnan toteutuminen tarpeiden mukaisesti, kaksisuuntaisen kotoutumisen huomioiminen palvelujen kehittämisessä
Tavoitetaso	Kotoutuja-asiakkaat saavat tarpeidensa mukaista neuvontaa oikea-aikaisesti ja pystyvät käyttämään kunnan peruspalveluja.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8 / ja tilinpäätös

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA

Teemme asiat kustannustehokkaasti, kehitämme ennakoluulottomasti palvelujamme ja johdamme tiedolla	
Tavoite	Edistämme kansainvälisyyttä kunnassa
Toimenpide	Kotouttamistoimia tehdään aktiivisesti paikallisten yhdistysten ja seudullisten toimijoiden kanssa.
Arviointikriteeri / mittari	Kunta toimii aktiivisesti sekä paikallisissa että seudullisissa työryhmissä.
Tavoitetaso	Nimetty henkilö osallistuu eri työryhmiin, kotoutumista edistetään aktiivisesti eri toimijoiden kanssa.
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA

Edistämme hyvinvointia ja kestäväää kehitystä yhteistyössä paikallisten ja seudullisten toimijoiden kanssa	
Tavoite	Autamme kotoutujia asettautumaan kuntaan
Toimenpide	Autamme asumisen järjestelyissä, kannustamme yhteisöllisyyteen yhteisillä tapahtumilla ja rohkaisemme työllistymään.
Arviointikriteeri / mittari	Kohdennettu viestintä, asuntojen saatavuus suhteessa tarpeeseen, kotoutumissuunnitelmien seuranta

Tavoitetaso	Yhteistyön sujuvuus kotoutujien kanssa
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

5. Suunnitelmakausi 2025–2026

Valpperin koulu

Koulun toiminta jatkuu normaalisti suunnitelmakauden. Oppilasryhmien kokoa ja määrää säädetään vähenevän oppilasmäärän mukaisesti.

Kirkonpiirin koulu

Koulun toiminta jatkuu normaalisti suunnitelmakauden. Oppilasryhmien kokoa ja määrää säädetään vähenevän oppilasmäärän mukaisesti.

Henrikin yhtenäiskoulu

Koulun toiminta siirtyy yläkoulun osalta vuoden 2024 alussa väistötiloihin ja uusi B-osa otetaan käyttöön arviolta vuoden 2026 alussa.

Nousiaisten lukio

Lukiolaisille tarjotaan monipuolinen ja kattava kurssivalikoima. Opiskelijan ohjaus on yksilöllistä ja tehokasta. Opiskelijamäärän ylläpitäminen. Monipuolisen toiminnan näkyvyyden tehostaminen alueellisesti.

Sivistystoimen hallinto

Sivistysosaston toiminta jatkuu normaalisti. Tällä hetkellä hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja kotouttaminen ovat vielä sivistystoimen hallinnon tulosalueen alla, mutta on tarkoituksenmukaista siirtää se omaksi tulosalueeksi vuonna 2025.

6. Tunnusluvut:

Tunnusluku	Tp 2022	Ta 2023	TA 2024	Ts 2025	Ts 2026
oppilaat 1-6 lk (ka)	405	399,5	375	350	348
oppilaat 7-9 lk (ka)	207,5	204	205,5	208	210
oppilaat lukio (ka)	222	210	210	210	210
josta nousiaislaisia	78,5	80	80	80	80
Perusopt. valm.opetuksessa	17		1		
esioppilaat	62	49,5	43,5	41	44
aamupv toim. osall.	37	48	48	48	48
iltapv toim. osall	59	68	68	68	68
Nettokust. €/opp. 1-9 lk	10 087	10 509	11 507	11 856	12 016
Nettokust €/opp. lukio	7 186	8 162	8 451	8 545	8 645
Nettokust €/esioppilas	6 027	8 226	10 371	11 132	10 454
Taiteen perusopetusoppilaita	13	13,5	13	13	13
(kunnan maks. paikat)	13	13,5	13	13	13
Kansalaisopisto-opiskelijoita	468	350	350	350	350
Muita perusop. oppilaita, josta	23	22	22	22	22
ruotsinkielisessä opetuksessa	6	5	5	5	5
muualla	15	15	15	15	15
sairaalaopetuksessa	2	2	2	2	2

7. Vakinainen henkilöstö

Nimike	TP 2022	TA2023	TA2024	TS2025	TS2026
Perusopetus luokat 1-9					
rehtori	1,53	1,53	1,53	1,53	1,53
apulaisrehtori	1	1	1	1	1
luokanopettaja	16,3	16,07	16,07	16,07	16,07
lehtori	9,35	9,6	9,6	9,6	9,6
koulunkäynninohjaaja	15,1	16,12	16,12	15,12	15,12
kiertävä englannin opettaja	1	1	1	1	1
kiertävä erityisopettaja					
tuntiopettaja	9,27	9,7	9,7	9,7	9,7
erityisopettaja	10,79	11	11	11	11
koulusihteeri (1)	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Esiluokanopettaja	4,4	2,7	2,7	2,7	2,7
esiop. lastenhoitaja/avustaja	2,57	2,6	2,6	2,6	2,6
Ap-ip-toiminnan ohjaajia	6,56	6,08	6,08	6,08	6,08
Lukio					
rehtori	1	1	1	1	1
lehtori	11,65	11,8	11,8	11,8	11,8
tuntiopettaja	2,22	2	2	2	2
koulusihteeri	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
sivistysjohtaja	1	1	1	1	1
hallintosihteeri	1	1	1	1	1
taloussuunnittelija	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
ICT-järjestelmäasiantuntija	1	1	1	1	1
hyvinvointikoordinaattori (uusi)		1	1	1	1

8. Määräaikainen henkilöstö:

Nimike	31.12.2022	TA 2023	TA 2024
Perusopetus luokat 1-9			
luokanopettaja	1	1	1,8
erityisopettaja resurssiop.	1	1,5	1,8
koulunkäynninohjaaja	1,81	1,81	1,5
esiop. koulunkäynninohjaaja	2,04	1,04	
AP/IP-toiminnan ohjaaja	0,71	1,71	0,33
päätoiminen tuntioptettaja	0,73	0,73	0,27
ICT-tukihenkilö (vakit. 1.11.21 alk)	1		

9. Taloustaulukot

511 KOULUTUSPALVELUT	TP 2022	MTA2023	KV 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITTUOTOT	187 390	150 082	218 026	45,3	244 189	244 189
MAKSUTUOTOT	71 429	60 000	60 000	0,0	67 200	67 200
TUET JA AVUSTUKSET	86 061	21 946	160 000	629,1	179 200	179 200
MUUT TOIMINTATUOTOT	6 626	3 800	0	-100,0	0	0
TOIMINTATUOTOT	351 506	235 828	438 026	85,7	490 589	490 589
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-5 440 005	-5 496 008	-5 695 783	3,6	-5 666 800	-5 780 271
PALKAT JA PALKKIOT	-4 511 913	-4 491 691	-4 627 408	3,0	-4 607 364	-4 702 192
HENKILÖSIVUKULUT	-928 093	-1 004 317	-1 068 375	6,4	-1 059 436	-1 078 079
ELÄKEKULUT	-787 793	-859 342	-914 384	6,4	-906 112	-921 598
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-140 300	-144 975	-153 991	6,2	-153 324	-156 481
PALVELUJEN OSTOT	-1 664 372	-1 678 271	-1 641 478	-2,2	-1 641 478	-1 641 478
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-224 179	-257 450	-241 170	-6,3	-241 170	-241 170
AVUSTUKSET	-51 538	0	0		0	0
MUUT TOIMINTAKULUT	-1 628 088	-1 853 285	-2 186 570	18,0	-2 186 570	-2 186 570
TOIMINTAKULUT	-9 008 182	-9 285 014	-9 765 001	5,2	-9 736 018	-9 849 489
TOIMINTAKATE	-8 656 676	-9 049 186	-9 326 975	3,1	-9 245 429	-9 358 900
POISTOT JA ARVONALENTUMISET						
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-74 811	-68 824	-72 878	5,9	-72 878	-85 302
TILIKAUDEN TULOS	-8 731 487	-9 118 010	-9 399 853	3,1	-9 318 307	-9 444 202

KASVATUS- JA SIVISTYSLAUTAKUNTA/Kirjasto- ja kulttuuritoimi

1. Tulosalueen kuvaus

Nousiaisten kirjaston ja kulttuuritoimen tarkoituksena on edistää kuntalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, edistää tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollistaa elinikäinen oppiminen ja osaamisen kehittäminen ja lisäksi vahvistaa aktiivista kansalaisuutta ja yhteisöllisyyttä. Nousiaisten kunnankirjasto kuuluu Vaski-kirjastoihin. Kulttuuritoimi osallistuu Turun seudun Kulttuuria kunnissa -verkoston toimintaan.

2. Tulosalueen nykytilanne

Pääkirjasto on avoinna ma-to klo 12–19 ja pe 9–16 (kesäkeskiviikot kiinni). Pääkirjaston lisäksi Valpperin ja Kirkonpiirin kouluilla on koulukirjastokokoelmat. Kirjasto- ja

kulttuuritoimessa työskentelee kirjastovirkailija, kirjastonhoitaja-kulttuurisihteeri ja kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja. Koko henkilökunta tekee vuorotyötä. Kirjasto järjestää kirjastonkäytön opetusta, kirjavinkkausta, satutunteja, kirjallisuusnäyttelyitä ja kirjailijavierailuja. Ydinpalvelujen lisäksi kirjastossa myydään vapaa-aikatoimen kuntosalipalveluja, kotiseutukirjallisuutta sekä välitetään muita vapaa-aikatoimen tai hallinnon ajankohtaisia palveluja kuntalaisille. Kulttuuritoimi organisoii taidenäyttelyitä galleriatilassa, järjestää tapahtumia ja teatterimatkoja ja jakaa vuosivastuuja yhdistyksille. Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, vapaa-aikatoimen, yhdistysten, seurakunnan ja muiden kuntien kanssa tehdään aktiivista yhteistyötä. Kirjasto tarjoaa tiloja yhdistysten ja yhteisöjen tapahtumille. Seudullisiin yhteishankkeisiin otetaan osaa palveluja kehittäväällä tavalla. Henkilökunnan niukka määrä suhteessa aukiolotunteihin ja palvelujen määrään aiheuttaa tilanteita, joissa kirjasto joudutaan tilapäisesti sulkemaan henkilökunnan sairastumisen ja sijaisen puutteen takia. Henkilökunnan määrä rajoittaa kirjastopalvelujen kehittämistä varsinkin ikäihmisten kohdalla ja kulttuuripalvelujen kehittämistä yleisesti.

3. Toimintaympäristön muutokset

Kunnan on huolehdittava väestönsä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä siltä osin, kuin tehtävä on sidoksissa muiden lakisääteisten tehtävien kanssa. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnissa tehtävää ennalta ehkäisevää toimintaa, mikä parhaimmillaan pienentää raskaiden sote-palvelujen tarvetta. Tutkimusten mukaan kulttuuriosallistuminen vaikuttaa positiivisesti mielen hyvinvointiin, fyysiseen terveyteen ja elämänlaatuun kokonaisvaltaisesti. Osallistamalla kuntalaisia kulttuurin ja taiteen kautta saadaan pienellä rahoituksella tuotettua kulttuurihyvinvointia. Kuntalaisten kulttuurihyvinvoinnin mahdollistaminen vaatii suunnitelmallista kehittämistä ja käytännön toimia, joita ei voi toteuttaa ilman riittävää resurssointia henkilöstöön.

Kulttuurihyvinvointiin panostaminen, väestön ikääntymisestä johtuva palvelujen kehittäminen ja kirjastolain mukaisen aktiivisen kansalaisuuden tukeminen aiheuttavat haasteita. Nykyinen henkilöstömäärä ei ole riittävä, jotta haasteisiin pystyttäisiin vastaamaan. Ratkaisuehdotuksena on perustaa uusi kirjastonhoitajan toimi ja selkeyttää kirjasto-kulttuuritoimen yhdistelmänimikkeiden painotuksia. Kirjastonhoitajan tehtävään tulee kuulua yleisten työtehtävien lisäksi erityisesti monimuotoisten ikäihmisten ja erityisryhmien palvelujen, digineuvonnan sekä aikuisten mediakasvatuksen kehittäminen ja toteuttaminen. Medialukutaidot ovat kaikille kuuluvia kansalaistaitoja, joita kirjaston tulee omalta osaltaan edistää. Palveluiden digitalisointi, mobiili mediateknologia, sosiaalinen polarisaatio ja disinformaatio korostavat medialukutaitojen tärkeyttä arkielämässä. Yksityiskohtaiset uuden toimen perustelut ja tehtävänkuvaus on kirjattu henkilöstösuunnitelmalomakkeeseen, kulut vuositasolla 34 000 euroa.

4. Vuoden 2024 talousarvion tavoitteet:

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA

Panostamme yksilöllisiin laadukkaisiin peruspalveluihin	
Tavoite	Ikäihmisten palvelujen kehittäminen.
Toimenpide	Hakeutuvat palvelut, digineuvonta, seniorilukupiiri, lukulähettilätoiminta.

Arviointikriteeri / mittari	Toimintojen lukumäärä ja osallistujamäärät.
Tavoitetaso	Ikäihmisille suunnattujen kirjastopalvelujen määrän kasvu.
Toteuma/Seuranta	osavuosisiraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA

Edistämme kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamistapoja. Lisäämme sähköisen asioinnin ja etätöön mahdollisuuksia.	
Tavoite	Aktiivisen kansalaisuuden, demokratian ja sananvapauden edistäminen.
Toimenpide	Aikuisväestön mediakasvatus yhteistyöverkostojen kanssa. Aihealueen asiantuntijaluennot ja tapahtumat. Tilojen tarjoaminen kansalaistoimintaan ja itsenäiseen työskentelyyn.
Arviointikriteeri / mittari	Osallistujamäärät, tilojen käyttöaste.
Tavoitetaso	Yhteisöllisyyden, osallisuuden, vaikuttamisen ja tilojen käytön kasvu.
Toteuma/Seuranta	osavuosisiraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA

Edistämme hyvinvointia ja kestäväää kehitystä yhteistyössä paikallisten ja seudullisten toimijoiden kanssa	
Tavoite	Kulttuurikasvatusohjelman vakiinnuttaminen ja palautteen kerääminen.
Toimenpide	Ohjelman toteutumisen seuraaminen.
Arviointikriteeri / mittari	Palautteen kerääminen ja arviointi.
Tavoitetaso	Vakiintunut kulttuurikasvatusohjelma.
Toteuma/Seuranta	osavuosisiraportti 1–8/ ja tilinpäätös

5. Suunnitelmakausi 2025–2026

Vaski-kirjastojen yhteisiin hankkeisiin osallistuminen. Kirjastokiinteistön peruskorjaustarpeen arviointiin osallistuminen.

6. Tunnusluvut:

Tunnusluku	Tp 2022	TA 2023	TA2024	Ts2025	Ts2026
Aineiston määrä	37 800	38 000	37 000	37 000	37 000
Käynnit kpl/v*	22 000 34 440*	30 000	30 000	30 000	30 000
Lainaaaja	1 713	2 000	2 000	2 000	2 000
Lainaukset kpl/v	59 600	60 000	60 000	60 000	60 000
Nettomenot €/lainaaja	165	155	177	178	180
Nettomenot €/asukas	61	66	75	76	77

* verkkokäynnit, e-aineistojen lainaus

7. Vakinainen henkilöstö

Nimike	TP 2022	TA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026
kirjasto- ja kulttuuritoimen johtaja	1	1	1	1	1
kirjastovirkailija	1	1	1	1	1
kirjastonhoitaja-kulttuurisihteeri	0,8	0,8	1	1	1
kirjastonhoitaja			1	1	1

8. Määräaikainen henkilöstö:

Nimike	31.12.2022	TA 2023	TA 2024
osa-aikainen kirjastonhoitajan sijainen	0,2	0,2	0

9. Taloustaulukot

525 KIRJASTO- JA KULTTUURITOIMINTA	TP 2022	MTA 2023	KV 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTA TUOTOT						
MYYN TITUOTOT	695	2 500	2 500	0,0	2 800	2 800
TUET JA AVUSTUKSET	1 248	0	0		0	0
MUUT TOIMINTA TUOTOT	4 230	3 000	3 000	0,0	3 360	3 360
TOIMINTA TUOTOT	6 174	5 500	5 500	0,0	6 160	6 160
TOIMINTA KULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-140 698	-139 923	-177 944	27,2	-181 226	-184 746
PALKAT JA PALKKIOT	-105 656	-113 075	-144 265	27,6	-147 151	-150 095
HENKILÖSIVUKULUT	-35 042	-26 848	-33 679	25,4	-34 075	-34 651
ELÄKEKULUT	-31 790	-23 162	-28 875	24,7	-29 174	-29 652
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-3 252	-3 686	-4 804	30,3	-4 901	-4 999
PALVELUJEN OSTOT	-23 046	-32 550	-32 100	-1,4	-32 100	-32 100
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-42 034	-50 250	-49 850	-0,8	-49 850	-49 850
AVUSTUKSET	-3 500	-3 500	-3 500	0,0	-3 500	-3 500
MUUT TOIMINTA KULUT	-79 543	-92 808	-96 447	3,9	-96 447	-96 447
TOIMINTA KULUT	-288 820	-319 031	-359 841	12,8	-363 123	-366 643
TOIMINTAKATE	-282 647	-313 531	-354 341	13,0	-356 963	-360 483

KASVATUS- JA SIVISTYSLAUTAKUNTA/Vapaa-ajan palvelut

1. Tulosalueen kuvaus

Vapaa-aikapalvelut vastaavat kunnan liikunta- ja nuorisopalveluiden organisoinnista. Tavoitteena on laadukkaiden ja helposti saavutettavien liikunta- ja nuorisopalveluiden toteuttaminen yhdessä paikallisten yhdistysten kanssa. Nuorille suunnatuissa palveluissa tavoitteena on edesauttaa lapsen kasvamista aktiiviseksi, omasta elämästään vastuun ottavaksi nuoreksi. Ohjattua toimintaa tarjotaan myös niille nuorille ja aikuisille, jotka eivät ole mukana yhdistysten ja seurojen harrastustoiminnassa. Tulosalue on nettobudjettisitova.

2. Tulosalueen nykytilanne

Liikuntatoimi tarjoaa ilmaisia harrastevuoroja kuntalaisille kuntosalilla, koulujen liikuntasaleissa sekä Nouste-Areenalla. Näin toimien mahdollistetaan kuntalaisten terveytensä kannalta riittävä liikkuminen maksuttomasti. Harrastamisen Suomen mallin toimintaa Nousiaisissa toteutetaan kaikilla kouluilla. Toimintaa kouluissa on toteuttamassa tehtävään palkattu kokoaikainen harrastusetsivä.

Ylikunnallinen yhteistyö toteutetaan mm. osallistumalla Rajattomasti Liikuntaa Turun seudulla hankkeeseen.

Nuorisotoimi toteuttaa etsivän nuorisotyön palvelut kahden etsivän voimin Maskun, Mynämäen ja Nousiaisten kuntien alueella. Nuorisotilat Nummella ja Valpperissa ovat avoinna yhteensä 220 iltana vuodessa.

Kesällä järjestetään päiväleirejä kuusi viikkoa alakoululaisille. Sporttileirit Varalan Urheiluopistolla (8-12-vuotiaille sekä 13-16-vuotiaille) toteutetaan kesäkuussa.

Kesäkuussa toteutetaan myös nuoria aktivoiva Duuniviikko kesätöiden ulkopuolelle jääneille nuorille.

Koulunuorisotyötä jatketaan ja työmuoto vakiinnutetaan.

3. Toimintaympäristön muutokset

Yhtenäiskoulun uudisrakennukseen toteutetaan mm. yo-kirjoitusten tarpeisiin monitoimitila. Liikuntatoimi yhdessä liikunnanopettajien kanssa suunnittelee tilan siten, että siellä mahdollistuu motoristen taitojen kehittäminen turvallisesti. Tilaan tulee mm. volttimonttu, telinevoimisteluvälineistö sekä peilejä liikunnanopetuksen tarpeisiin. Nouste Areenaan keskittyy palloilu ja yhtenäiskoulun tulevaan monitoimitilaan telinevoimistelu ja mm. tanssi.

Harrastamisen Suomen mallin Nousiaisten versiota toteutetaan Nousiaisissa kaikilla kouluilla ja toiminta vakiinnutetaan suunnitelmakaudella.

Nuorisovaltuusto osallistuu aktiivisesti kunnan päätöksentekoon. Alueellista yhteistyötä tehdään niin liikunta- kuin nuorisotoimialalla osallistumalla *Rajattomasti Liikuntaa Turun seudulla* sekä *Nuorisotyön maakunnallinen koordinointi* -hankkeisiin.

Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilönä Nousiaisissa toimii nuorisotyön koordinaattori. EPT-toimielin jatkaa toimintaansa ja kokoontuu säännöllisesti.

Koulunuorisotyö vakiinnutetaan kouluilla tehtäväksi perustyöksi ja kiinteäksi osaksi vapaa-ajan palveluita.

Investointiesitykset vuodelle 2024:

Falkinkosken sauna + vesi- ja viemäriliittymä 100 000€

Investointiesitys vuodelle 2025:

Falkinkosken sauna 200 000€

4. Vuoden 2024 talousarvion tavoitteet:

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA

Panostamme yksilöllisiin ja laadukkaisiin peruspalveluihin	
Tavoite	kaikille ikäluokille tarjolla ohjattua toimintaa
Toimenpide	monipuolinen palvelutarjotin (toimintaesite) sekä yhteistyö paikallisten yhdistysten kanssa
Arviointikriteeri / mittari	asiakaspalaute kuntalaiskyselyssä, yhdistyksiltä kerätävä palaute, kävijäseurantalaskurit virkistysalueilla
Tavoitetaso	ohjattua toimintaa tarjolla alle kouluikäisistä ikäihmisiin
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8 / ja tilinpäätös

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA

Tiedotamme aktiivisesti kunnan tapahtumista ja ajankohtaisista asioista	
Tavoite	kaikki väestöryhmät tavoittava tiedottaminen
Toimenpide	kaksi (2) koteihin jaettavaa toimintaesitettä vuodessa, aktiivinen sosiaalisen median käyttö kunnan kanavilla
Arviointikriteeri / mittari	asiakaspalaute kuntalaiskyselyssä
Tavoitetaso	palaute erittäin hyvää tai arvosana 4 kuntalaiskyselyssä
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA

Tarjoamme erinomaiset virkistys- ja liikuntamahdollisuudet kaikenikäisille kuntalaisille	
Tavoite	liikunta- ja virkistysalueidemme kunnossapidon taso pidetään korkeana
Toimenpide	alueiden kunnossapitotehtäviin osallistuvat kaikki työntekijät toimenkuvaan katsomatta
Arviointikriteeri / mittari	asiakaspalaute kuntalaiskyselyssä
Tavoitetaso	palaute erittäin hyvää tai arvosana 4 kuntalaiskyselyssä
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1–8/ ja tilinpäätös

5. Suunnitelmakausi 2025–2026

Yhtenäiskoulun uudisosan uusi monitoimitila otetaan opetus- ja harrastuskäyttöön. Yhtenäiskoulun yhteydessä oleva moduulirakennus saneerataan kokonaisuudessaan nuorisotilakäyttöön. Yhtenäiskoulun piha-alueesta saneerattu kaikille kuntalaisille soveltuva monipuolinen lähiliikuntapaikka, joka palvelee myös Henrikin yhtenäiskoulun opetustoimintaa.

Alueellista yhteistyötä tehdään niin liikunta- kuin nuorisotoimialalla osallistumalla Rajattomasti liikuntaa Turun seudulla sekä Nuorisotyön maakunnallinen koordinoituihin hankkeisiin.

Harrastamisen Suomen mallin toimintaa Nousiaisissa toteutetaan kaikilla kouluilla ja toiminta on vakiintunutta. Kerhotarjonta on monipuolista ja niissä on runsaasti osallistujia.

Ehkäisevän päihdetyön yhdyshenkilönä Nousiaisissa toimii nuorisotyön koordinaattori. EPT-toimielin kokoontuu säännöllisesti.

6. Tunnusluvut:

Tunnusluku	TP 2022	TA 2023	TA 2024	Ts 2025	Ts2026
kuntosalin käyttökerrat	26 750	25000	25 000	25 000	25000
osallistumiset, liikunta	134 650	82 000	134 000	134 000	134 000
Nuorisotoimen tapah.osall.	16 850	15 000	15 000	15 000	15 000

7. Vakinainen henkilöstö

Nimike	TP2022	TA2023	TA 2024	TS2025	TS2026
vapaa-aikatoimen päällikkö	1	1	1	1	1
liikunnanohjaaja	1	1	1	1	1
etsivä nuorisotyöntekijä	2	2	2	2	2
nuorisotyön koordinaattori	1	1	1	1	1
liikuntapaikkojen hoitaja	1	1	1	1	1
harraste-etsivä	1 (1.7.alk)	1	1	1	1

8. Määräaikainen henkilöstö:

Nimike	31.12.2022	TA 2023	TA 2024
tuntiohjaajia liikunta (5)	0,25	0,25	0,25
tuntiohjaaja nuoriso (10)	0,8	0,8	0,8
koulunuorisotyöntekijä		1(17.4.alk.)	1

9. Talous

541 VAPAA-AJAN PALVELUT	TP 2022	MTA 2023	KV 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
nettobudj.yksikkö						
TOIMINTA TUOTOT						
MYYNITITUOTOT	61 848	21 500	6 300	-70,7	7 056	7 056
MAKSUTUOTOT	156 714	153 000	175 000	14,4	196 000	196 000
TUET JA AVUSTUKSET	217 865	120 000	159 000	32,5	178 080	178 080
MUUT TOIMINTA TUOTOT	3 677	1 100	1 500	36,4	1 680	1 680
TOIMINTA TUOTOT	440 103	295 600	341 800	15,6	382 816	382 816
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-428 811	-366 446	-420 314	14,7	-428 161	-436 467
PALKAT JA PALKKIOT	-354 453	-302 232	-343 787	13,7	-350 604	-357 550
HENKILÖSIVUKULUT	-74 359	-64 214	-76 527	19,2	-77 557	-78 917
ELÄKEKULUT	-63 387	-54 441	-65 181	19,7	-65 982	-67 111
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-10 972	-9 773	-11 346	16,1	-11 575	-11 806
PALVELUJEN OSTOT	-345 755	-230 221	-222 253	-3,5	-222 253	-222 253
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-110 282	-117 600	-105 200	-10,5	-105 200	-105 200
AVUSTUKSET	-15 280	-13 200	-13 200	0,0	-13 200	-13 200
MUUT TOIMINTAKULUT	-249 476	-255 699	-306 536	19,9	-306 536	-306 536
TOIMINTAKULUT	-1 149 604	-983 166	-1 067 503	8,6	-1 075 350	-1 083 656
TOIMINTAKATE	-709 501	-687 566	-725 703	5,5	-692 534	-700 840
POISTOT JA ARVONALENTUMISET						
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-52 750	-51 264	-33 178	-35,3	-39 269	-55 632
TILIKAUDEN TULOS	-762 250	-738 830	-758 881	2,7	-731 803	-756 472

KASVATUS- JA SIVISTYSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ ulk+sis

50 KASVATUS- JA SIVISTYSLAUTAKUNTA	TP 2022	MTA 2023	KV 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	301 169	223 202	337 244	51,1	377 713	377 713
MAKSUTUOTOT	536 827	449 456	470 000	4,6	526 400	526 400
TUET JA AVUSTUKSET	375 308	141 946	319 000	124,7	357 280	357 280
MUUT TOIMINTATUOTOT	14 533	7 900	4 500	-43,0	5 040	5 040
TOIMINTATUOTOT	1 227 838	822 504	1 130 744	37,5	1 266 433	1 266 433
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-8 299 195	-8 541 731	-9 092 099	6,4	-9 128 994	-9 310 525
PALKAT JA PALKKIOT	-6 808 928	-7 009 289	-7 415 556	5,8	-7 451 319	-7 603 061
HENKILÖSIVUKULUT	-1 490 267	-1 532 442	-1 676 543	9,4	-1 677 675	-1 707 464
ELÄKEKULUT	-1 278 757	-1 307 137	-1 429 638	9,4	-1 429 577	-1 454 315
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-211 511	-225 305	-246 905	9,6	-248 098	-253 149
PALVELUJEN OSTOT	-2 479 560	-2 496 300	-2 603 786	4,3	-2 603 786	-2 603 786
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-422 238	-483 590	-449 270	-7,1	-449 270	-449 270
AVUSTUKSET	-266 651	-316 700	-216 700	-31,6	-216 700	-216 700
MUUT TOIMINTAKULUT	-2 301 827	-2 556 232	-3 041 281	19,0	-3 041 281	-3 041 281
TOIMINTAKULUT	-13 769 471	-14 394 553	-15 403 136	7,0	-15 440 031	-15 621 562
TOIMINTAKATE	-12 541 633	-13 572 049	-14 272 392	5,2	-14 173 598	-14 355 129
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
MUUT RAHOITUSKULUT	-77	0	0		0	0
VUOSIKATE	-12 541 710	-13 572 049	-14 272 392	5,2	-14 173 598	-14 355 129
POISTOT JA ARVONALENTUMISET						
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-127 561	-120 088	-106 056	-11,7	-123 647	-152 434
TILIKAUDEN TULOS	-12 669 271	-13 692 137	-14 378 448	5,0	-14 297 245	-14 507 563

TEKNINEN LAUTAKUNTA/Ympäristötoimi

1. Tulosalueen kuvaus

Tekninen lautakunta on toiminut elokuun 2021 alusta kunnan rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisena.

Ympäristötoimen tavoitteena on järjestää viranomaistoiminnan, neuvonnan ja ohjauksen avulla alueiden käyttö ja rakentaminen niin, että luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistää ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävästä kehityksestä. Tavoitteena on myös turvata jokaisen kuntalaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun ja huolehtia vuorovaikutuksesta kuntalaisten kanssa.

2. Tulosalueen nykytilanne

Ympäristötoimen tulosalueeseen kuuluu rakennusvalvonta, ympäristönsuojelu ja tietoi. Rakennusvalvonta on järjestetty kunnan omana toimintana. Ympäristönsuojelu on vuoden 2019 alusta alkaen tuotettu yhdessä Maskun, Mynämäen ja Ruskon kanssa. Nousiaisten kunnan ympäristönsuojelutyön maksuosuus on vuonna 2023 18,5 % kaikkien yhteistyökuntien kustannuksista. Tietoimen vastuulle kuuluu yksityistieavustusten hallinnointi.

3. Toimintaympäristön muutokset

Rakennusvalvonta

Yleinen maailmantilanteen epävarmuus sekä korkotason ja rakentamisen kustannusten nousu ovat hidastaneet rakentamista ja aiheuttaneet rakennuslupien taloudellisia vaikeuksia. Muutokset näiden osalta tulevat vaikuttamaan myös ihmisten ja yritysten uskallukseen aloittaa uusia rakennusprojekteja ja hakea niihin rakennuslupia. Kunnan tonttitarjonta on kuitenkin tulevaisuudessa hyvä, Karhunperkon ja Lähteenmäentien asemakaava-alueiden sekä vuonna 2024 valmistuvaksi arvioidun Linnamäen alueen vuoksi.

Henrikin yhtenäiskouluhankkeen laajennuksen B-vaiheen rakennuslupan käsittely ja siitä syntyvät lupamaksut tulevat näillä näkymin ajankohtaiseksi vuoden 2024 aikana. Uusi rakentamislaki astuu voimaan 1.1.2025. Uusi rakentamislaki korvaa pääosin nykyisen Maankäyttö- ja rakentamislain ja sen tarkoituksena on vauhdittaa rakentamisen vähähiilisyyttä ja digitalisaatiota, sujuvoittaa rakentamista ja parantaa rakentamisen laatua. Uuden rakentamislain myötä kaikki nykyiset lupatyypit yhdistyvät yhdeksi lupamuodoksi, rakentamislupaksi, jolloin enää ei haeta erikseen toimenpidelupia tai tehdä toimenpideilmoituksia. Lain voimaantulo aiheuttaa rakennusvalvonnassa paljon lisäkoulutuksen tarvetta ja valmistelutyötä. Rakennusjärjestys, rakennusvalvonnan taksa sekä hallintosääntö tulee päivittää vastaamaan uuden lain vaatimuksia.

Sähköisen lupaprosessin käytäntöjä ja toimintatapoja tullaan kehittämään eteenpäin ja rakennusvalvonnan lomakkeita ja ohjeistuksia päivitetään mm. uuteen rakentamislakiin liittyen.

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelun yhteistyökuntien välinen nykyinen sopimus (Yhteistoimintasopimus ympäristönsuojelun palveluiden tuottamisesta) on tullut voimaan 1.1.2019 ja on voimassa toistaiseksi. Sopimuksen mukaan kustannustenjakoa suoritetaan asukasosuuden (80 %) ja suoriteosuuden (20 %) perusteella. Suoriteosuutta seurataan viiden (5) vuoden kausissa, joten suoriteosuudet tullaan seuraavan kerran tarkastamaan vuonna 2024, kun laaditaan vuoden 2025 talousarviota.

Ympäristönsuojelun toimintaa rasittaa edelleen resurssipula, jonka vuoksi Ympäristönsuojelun yhteistyökuntien kesken on tällä hetkellä käynnissä neuvottelut yhden lisähenkilön palkkaamisesta. Neuvottelut on tarkoitus saada päätökseen vuoden 2024 alussa. Yhden viranhaltijan palkkaamisesta syntyvät arvioidut vuotuiset kustannukset on huomioitu talousarviossa.

Vieraslajien torjuntaan on tulevaisuudessa syytä varautua enemmän ja suunnitteilla on varata lisämäärärahaa tätä tarkoitusta varten yhdessä muiden ympäristönsuojelun yhteistyökuntien kanssa. Lisämäärärahalla voidaan palkata muutaman hengen torjuntapartio, tehdä vieraslajihankkeita tai suorittaa seurantaa ja torjuntaa lajien osalta. Lisäksi tarvetta olisi myös neuvonta ja opastustyölle esimerkiksi erilaisissa tapahtumissa.

Tietoimi

Yksityisteiden avustusperusteet on päivitetty ja ne otetaan ensimmäisen kerran käyttöön vuoden 2024 avustushaussa. Päivityksen tavoitteena on ollut selkeyttää avustusperusteita ja vähentää niiden osalta tulkinnanvaraa. Tavoitteena on ollut lisäksi päivittää Yksityistielain (560/2018) vaatimukset perusteisiin ja tarkastaa yksityisteiden pituuteen perustuvien korvauskattojen ylärajoja.

4. Vuoden 2024 talousarvion tavoitteet:

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA

Panostamme yksilöllisiin laadukkaisiin peruspalveluihin	
Tavoite	säilyttää rakennusvalvonnan palvelut nopeana, laadukkaana, joustavana ja yhdenvertaisena ja kasvattaa osalltaan tätä kautta kiinnostusta rakentaa Nousiaisiin
Toimenpide	käsitellään haetut luvat asianmukaisesti ja nopeasti
Arviointikriteeri / mittari	asiakaspalaute/ palautekysely, rakentamisluvat pääsääntöisesti kahdessa viikossa valmiin hakemuksen jättämisestä
Tavoitetaso	tyytyväiset asiakkaat ja positiivinen kuntakuva
Toteuma/Seuranta	osavuosisiraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA

Olemme ratkaisuja etsivä joustava yhteistyökumppani	
Tavoite	olla helposti lähestyttävä ja positiivisen mielikuvan omaava viranomaistaho
Toimenpide	annetaan neuvontaa ja ohjausta viivytyksettä ja ollaan helposti tavoitettavissa, annetaan asiallisia ja yhdenvertaisia ohjeita ja luodaan ratkaisuja ongelmien sijaan

Arviointikriteeri / mittari	asiakaspalaute/ palautekysely
Tavoitetaso	tyytyväiset asiakkaat ja positiivinen mielikuva koko ympäristötoimen toiminnasta
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA

Vaalimme turvallisuutta, luonnon puhtautta ja viihtyisää asumista	
Tavoite	kiinnitetään enemmän huomiota rakennetun ympäristön kuntoon ja siisteyteen
Toimenpide	puututaan aktiivisesti huonokuntoisten rakennusten kuntoon ja ympäristön siisteyteen
Arviointikriteeri / mittari	ympäristökatselmukset ja niiden perusteella annettavat huomautukset
Tavoitetaso	turvallinen, terveellinen ja siisti kuntakuva
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

5. Suunnitelmakausi 2025-2026

Uuden rakentamislain voimaantulon myötä vuonna 2025, tulee rakennusvalvonnassa varautua lupamaksujen vähentymiseen, koska lain on tarkoitus poistaa luvanvaraisuus pinta-alallisesti nykyistä suuremmista rakennustoimenpiteistä. Lakimuutoksen vuoksi myös vastuu näiden rakennushankkeiden valvonnan osalta siirtyy kaikilta osin rakennushankkeeseen ryhtyvälle itselleen, joka saattaa puolestaan kasvattaa rakennusvalvonnalle osoitettujen neuvontapyyntöjen määrää nostamatta kuitenkaan rakennusvalvonnan tuloja.

6. Tunnusluvut:

Rakennusvalvonta

Tunnusluku	Tp 2022	TA 2023	Ta 2024	Ts 2025	Ts 2026
Rakennusluvut	26	30	25	- ^a	- ^a
Toimenpideluvat	27	25	20	- ^a	- ^a
Toimenpideilmoitukset	-	25	25	- ^a	- ^a
Maisematyöluvut	1	1	1	10	10
Rakentamislupa ^a	-	-	-	30	30
Avustettavat yksityistiekunnat	53	52	52	52	52
Avustettavat yksityistiet, km	75	75	75	75	75
Tulosalueen menot €/asukas	126	45	50	50	50
Rakennusvalv. luvat €/lupa, tuloa	958	1 000	1 000	700	700
Pelastustoimen menot €/asukas (päätt. 2022)	84				
Tietoimen menot €/km	551	613	630	630	630

^a=

uuden rakentamislain astuessa voimaan, vanhat lupatyypit yhdistyvät yhdeksi lupamuodoksi, joka on rakentamislupa

Ympäristönsuojelu

Tunnusluku	Tp 2022	TA 2023	TA 2024	Ts 2025	Ts 2026
Luvat, ilmoitukset ja rekisteröinnit	4	3	3	3	3
Tarkastukset ja valvonta	20	30	27	27	27
Lausunnot	7	7	7	7	7
Saapuneet yleisöilmoitukset ja neuvonta	53	42	50	50	50

7. Vakinainen henkilöstö:

Nimike	31.12.2022	Ta 2023	TA 2024	Ts 2025	Ts 2026
rakennustarkastaja	1	1	1	1	1
toimistosihteeri	0,5	0,5	-	-	-
hallintosihteeri (nimikemuutos)			0,5	0,5	0,5

8. Määräaikainen henkilöstö:

Ei määräaikaista henkilöstöä.

9. Taloustaulukot

700 YMPÄRISTÖTOIMI	TP 2022	MTA 2023	KV 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	547	600	600	0,0	672	672
MAKSUTUOTOT	56 870	57 000	57 000	0,0	63 840	63 840
TUET JA AVUSTUKSET	135	0	0		0	0
TOIMINTATUOTOT	57 551	57 600	57 600	0,0	64 512	64 512
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-95 702	-86 103	-93 324	8,4	-95 116	-96 975
PALKAT JA PALKKIOT	-73 992	-70 882	-76 814	8,4	-78 350	-79 905
HENKILÖSIVUKULUT	-21 710	-15 221	-16 510	8,5	-16 766	-17 070
ELÄKEKULUT	-19 391	-12 847	-13 952	8,6	-14 156	-14 409
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-2 319	-2 374	-2 558	7,8	-2 610	-2 661
PALVELUJEN OSTOT	-444 348	-73 881	-78 914	6,8	-78 914	-78 914
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 828	-3 000	-3 000	0,0	-3 000	-3 000
AVUSTUKSET	-41 200	-46 000	-46 000	0,0	-46 000	-46 000
MUUT TOIMINTAKULUT	-2 203	-3 300	-3 300	0,0	-3 300	-3 300
TOIMINTAKULUT	-585 281	-212 284	-224 538	5,8	-226 330	-228 189
TOIMINTAKATE	-527 729	-154 684	-166 938	7,9	-161 818	-163 677

TEKNINEN LAUTAKUNTA/Tekniset palvelut

1 Tulosalueen kuvaus

Teknisiin palveluihin kuuluu teknisen osaston kokonaisvaltainen johtaminen.

Sisältönä mm.:

- kiinteistöjen rakennuttaminen
- infran eli liikenneväylien ja teknisten verkostojen suunnittelu, -rakentaminen ja -ylläpito.
- kaukolämmön energian hankinta, ylläpito ja lämmön toimitus asiakkaille.
- maa- ja metsäalueista huolehtiminen ja metsien hoitotoimet ja hakkuut.

2 Tulosalueen nykytilanne

Yhtenäiskoulun seuraavan vaiheen (B-osa) rakentamisen suunnittelijoista myös rakennesuunnittelija on valittu (valintaa viivästytti rakennesuunnittelijan valinnasta tehty hankintaoikaisuvaatimus sekä valitus markkinaoikeudelle). Suunnittelu on täydessä käynnissä ja arkkitehti saa pian valmiiksi lopulliset luonnokset.

B-uudisosan rakentamisen tieltä purettavan B- ja C-osien purkamisen väistötilaksi rakennettavan väistötilan perustustyöt ovat alkaneet lokakuun alussa.

Valpperin vanhustentalo, osoitteessa Peltolantie 2, myytiin huutokaupalla Huutokaupat.com -palvelussa, omistuksen siirtyminen lokakuun alussa. Rivitalon asunnot olivat kunnan viimeiset vuokrattavat rivitaloasunnot.

Kunta on hankkimassa kaksi rivitaloasuntoa rakennuksesta, jonka rakennustyöt on tarkoitus käynnistää loppuvuodesta 2023.

Valpperin koulutien valmistuminen syksyllä 2023 tuo turvaa koululaisten liikkuamiseen koululle ja lisäksi yhdystie mahdollistaa kahden omakotitontin rakentamisen aivan koulun viereen.

Valpperin pururadan valaistuksen uusimisen valmistuminen tuo turvaa ulkoilijoille ja säästää sähköenergia kustannuksissa. Valaistus toteutettiin led-valaistuksena ja älyohjauksella.

Rästäsmäentien perusparannustyön seuraavan vaiheen (Rästäsmäentie välillä Hirvitie-Pajutie sekä Susitie ja Pajutie) suunnittelu on valmistunut lokakuun alussa.

Osallistuva budjetointi toteutettiin vuonna 2023 ensimmäistä kertaa. Tekninen osasto on toteuttanut kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti vaijeriliu'un kirjaston leikkipuiston läheisyyteen ja laavun Topoisten alueen metsään.

Kaukolämmön uutta runkolinjaa rakennettiin Henrikin yhtenäiskoulun alueella noin 355 m. Vanha runkolinja kulki Henrikin yhtenäiskoulun rakennuksen läpi,

kellaritiloissa, mistä se tuli siirtää pois uudishankkeen rakentamisen tieltä. Samalla rakennettiin syöttölinja väistökoulurakennukseen.

Asemakaava-alueiden metsissä on tehty vuoden aikana runsaasti metsänhakkuita ja metsänhoitotöitä.

Kunnan pellot vuokrattiin kymmenen vuoden vuokrasopimuksella vuosille 2023-2032.

3 Toimintaympäristön muutokset

Väistötila valmistuu vuoden 2024 alussa ja opetus siirtyy väistötiloihin Henrikin yhtenäiskoulun B- ja C-osista, jotka puretaan kesän 2024 aikana. B-uudisosan rakennustyöt käynnistyvät kesällä 2024. Väistötila toimii koulun väistötilan lisäksi myös kunnanviraston tiloina. Väistötilan perustukset toteutetaan siten, että väistötilan käyttöikä vastaa lähes normaalin rakennuksen käyttöikää ja väistötila tarjoaa kunnalle sekä väistötilaa että kunnalle mahdollisuuden luopua vuokratiloista siirtämällä toimintoja vuokratiloista väistötilaan.

Rästäsmäentien perusparannustyö (Rästäsmäentie välillä Hirvitie-Pajutie sekä Susitie ja Pajutie) tulee vaikuttamaan 2024 liikennöintiin kyseisellä alueella.

Linnamäen uuden asemakaava-alueen valmistuminen vuonna 2024 mahdollistaa rivitalojen (kolme tonttia, yhteensä noin 2 700 kem²) ja kuuden omakotitalon rakentamisen. Lisäksi tämän alueen valmistuminen mahdollistaa frisbeegolfin harrastajien autopysäköinnin omalla parkkialueellaan ja poistaa tältä osin katujenvarsipysäköinnin tarvetta Linnamäen alueella.

Kirkonseudulla, Metsäpirtintien loppuosan, Hakapellontien loppuosan ja Martapolun rakentaminen suunnitellaan vuonna 2024 ja toteutetaan vuoden 2024 tai 2025 aikana.

Kunnan metsäalueilla suoritetaan vuonna 2024 hakkuita, harvennusta ja taimikonhoitoa.

Kaukolämmön energian toimittaja vaihtuu elokuussa 2024 ja sopimus on kymmenen vuotta. Kaukolämpöjakeluun pyritään saamaan uusia asiakkaita.

4 Vuoden 2024 talousarvion tavoitteet:

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA

Lisäämme maanomistusta 8-tien läheisyydessä ja varmistamme kaavoituksella riittävän tonttitarjonnan asumisen ja yrittämisen tarpeisiin	
Tavoite	Urakoiden kilpailuttaminen oikea-aikaisesti, jotta saadaan edullinen hinta
Toimenpide	Tehdään suunnitelmia hieman etupainotteisesti
Arviointikriteeri / mittari	Saadaan useita urakkatarjouksia
Tavoitetaso	Urakkakilpailutukset vuodenvaihteessa
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA

Teemme asiat kustannustehokkaasti, kehitämme ennakkoluulottomasti palvelujamme ja johdamme tiedolla	
Tavoite	Henrikin yhtenäiskoulun B- ja C-osien purku ja uuden B-uudisosan rakennusurakan onnistunut kilpailuttaminen
Toimenpide	Laaditaan selkeät ja yksiselitteiset tarjouspyyntömateriaalit
Arviointikriteeri / mittari	Saadaan riittävästi urakkatarjouksia
Tavoitetaso	Saadaan neliö hinnaltaan kilpailukykyisiä tarjouksia
Toteuma/Seuranta	osavuosisiraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA

Vaalimme turvallisuutta, luonnon puhtautta ja viihtyisää asumista	
Tavoite	Kaukolämpöjakeluun uusia asiakkaita
Toimenpide	Selvitetään kapasiteetti ja hankitaan asiakkaita
Arviointikriteeri / mittari	Sopimus uuden asiakkaan kanssa
Tavoitetaso	Yksi uusi asiakkuus
Toteuma/Seuranta	osavuosisiraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

5 Suunnitelmakausi 2025-2026

Henrikin yhtenäiskoulun B-osa valmistuu vuodenvaihteessa 2025-2026.

Katujen kunnostuksia tehdään suunnitelmakauden jokaisena vuotena tasaiseen tahtiin tarpeeseen ja tarkastuksiin perustuen. Katuvalaistuksia uusitaan led-valoiksi vaiheittain joka vuosi, edeten vanhimmista ja huonokuntoisimmista lähtien.

Rästäsmäen alueen katujen ja kunnallistekniikan peruskorjaus etenee vaiheittain, noin 200-500 m/vuosi.

Kaukolämpölaitosta ja –verkostoa tarkkaillaan ja huolletaan, sekä tehdään tarvittaessa parannuksia häiriötilanteiden varalta.

Metsäpalstoja hoidetaan metsäsuunnitelman mukaan.

6 Tunnusluvut:

Tunnusluku	Tp 2022	Ta 2023	TA 2024	Ts 2025	Ts 2026
Kunnossapidettävät kadut ja tiet, km	35	a 27	27	27,5	28
Hoidettavat puistot ha	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5
Toimitettu energia MWh/v	4 485	5500	4500	5000	5500
Kustannukset €/MWh	79	81	81	65	67
Tulosalueen 710 tekniset palvelut menot € / asukas	188	228	239	200	200

a= tarkistusmitattu kartalta 29.9.2022

7 Vakinainen henkilöstö:

Nimike	31.12.2022	Ta 2023	TA 2024	Ts 2025	Ts 2026
tekninen johtaja	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
toimistosihteeri	1	1	0,5	0,5	0,5
hallintosihteeri (nimikemuutos)			0,5	0,5	0,5
toimistoinsinööri	-	1	1	1	1

8 Määräaikainen henkilöstö:

Ei määräaikaista henkilöstöä.

9 Taloustaulukot

710 TEKNISET PALVELUT	TP 2022	MTA. 2023	KV 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITTUOTOT	514 825	535 962	584 962	9,1	605 325	605 325
TUET JA AVUSTUKSET	332	0	0		0	0
MUUT TOIMINTATUOTOT	11 249	5 000	5 800	16,0	6 496	6 496
TOIMINTATUOTOT	526 405	540 962	590 762	9,2	611 821	611 821
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN						
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	15 493	8 000	16 000	100,0	16 000	16 000
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-142 842	-228 755	-169 194	-26,0	-172 360	-175 577
PALKAT JA PALKKIOT	-111 438	-191 213	-140 880	-26,3	-143 577	-146 268
HENKILÖSIVUKULUT	-31 404	-37 542	-28 314	-24,6	-28 783	-29 309
ELÄKEKULUT	-28 034	-31 438	-23 823	-24,2	-24 202	-24 638
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-3 370	-6 104	-4 491	-26,4	-4 581	-4 671
PALVELUJEN OSTOT	-313 456	-349 806	-354 023	1,2	-353 974	-353 974
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-412 912	-480 650	-481 450	0,2	-481 450	-481 450
MUUT TOIMINTAKULUT	-6 201	-10 150	-13 500	33,0	-13 620	-13 620
TOIMINTAKULUT	-875 412	-1 069 361	-1 018 167	-4,8	-1 021 404	-1 024 621
TOIMINTAKATE	-333 514	-520 399	-411 405	-20,9	-393 583	-396 800
POISTOT JA ARVONALENTUMISET						
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-124 609	-154 840	-223 324	44,2	-297 306	-296 743
TILIKAUDEN TULOS	-458 123	-675 239	-634 729	-6,0	-690 889	-693 543

TEKNINEN LAUTAKUNTA/Tekniset tukipalvelut

1 Tulosalueen kuvaus

Kiinteistötoimen tehtävänä on huolehtia kunnan kiinteistöjen ylläpidosta ja hallinnosta:

Sisältönä mm.:

-kiinteistöjen korjaukset ja hoitotoimet.

-huolehtia kiinteistöjen käyttöturvallisuudesta.

Ruokahuolto- ja puhdistuspalvelut tuottavat keskitetysti ravitsemussuositusten mukaisia, maittavia aterioita kaikki ikäryhmät huomioiden ja huolehtii kunnan omistamien kiinteistöjen siisteydestä mahdollisimman kustannustehokkaalla tavalla.

2 Tulosalueen nykytilanne

Kunnan kiinteistöissä on tehty suunnitelmallisesti jatkuvana toimintana korjaustöitä, joilla on pyritty vähentämään todettuja rakennusteknisiä ongelmia ja sisäilman olosuhteita. Korjaus- ja huoltotöitä jatketaan tulevinakin vuosina.

Kiinteistöjen hallinnan työkaluksi on hankittu Senaatin Skenarios-tilatietopalvelu, johon on koottu kaikki kunnan kiinteistöt. Palvelussa pystyy laatimaan investointien ja korjausten suunnitelmaa eli pitkäntähtäimensuunnitelmaa (PTS) sekä huoltotoimenpiteiden suunnitelmaa. Myös kulutustiedot (lämmitys, vesi, sähkö) saadaan syötettyä palveluun. Palvelusta saa johtamisen avuksi koonti-raportteja ja esimerkiksi niin korjausten kuin kulutusten hiilijalanjäljet. Palvelussa on yli 200 kuntaa ja palvelu tarjoaakin mahdollisuuden verrata omia tunnuslukuja valtakunnallisiin tunnuslukuihin. Palvelun käyttöönotto on osin hidas, koska kaikkien syötettävien tietojen selvittäminen on osin työlästä. Tavoitteena on, että palvelu saadaan täysin käyttöön syksyyn mennessä. Kiinteistöstrategiaa tehdään PTS laatimisen yhteydessä.

Keskuskeittiössä valmistetaan noin 1200 annosta päivässä ja ruokalassa tarjoillaan noin 775 lounasta päivittäin, jonka lisäksi valmistetaan aamupalat, välipalat ja vuorohoidon päivälliset. Aterioiden ravintosisällöt ja erikoisruokavaliot on määritelty vuoden 2023 aikana ja ruokalistat on saatu nähtäville kunnan nettisivuille ravintosisältöineen ja erikoisruokavaliomerkintöineen. Yhtenä ruokapalvelun muutoksena on tänä syksynä toteutettu vakioitu reseptiikka eli reseptit on vakioitu ja tuotantotapakin on vakiintumassa.

Ruokakuljetusten palvelusopimus on tehty elokuussa 2022, sopimus on kaksi vuotinen ja optiovuodet 1+1 eli vuodet 2022-2024 + 2025 + 2026.

Elintarvikkeiden hinnankorotukset on aiheuttanut ja aiheuttaa jatkossakin lisäkustannuksia.

Puhdistuspalveluissa siivoojien lyhytaikaisten sijaisten saaminen on ollut haastavaa edelleen vuoden 2023 aikana.

3 Toimintaympäristön muutokset

Kunnan kiinteistökanta on uudistunut ja tulee uudistumaan vielä väistökoulun ja Henrikin yhtenäiskoulun B-uudisosan myötä. Tämä tarkoittaa, että uudishankkeita ei lähivuosina ole todennäköisesti mahdollista toteuttaa. Tämän takia on tärkeää huolehtia jatkossakin siitä, että nykyiset rakennukset pidetään kunnossa ja niiden ylläpitoon panostetaan. Uudet kiinteistöt pitävät sisällään paljon talotekniikkaa, jonka toiminnan seuraaminen on erittäin tärkeää.

Yhtenäiskoulun opiskelijat ovat todennäköisesti väistötiloissa vuodet 2024-2025, joka asettaa omat haasteensa ruokailujen järjestelyyn ja aikataulutukseen. Lisäksi työmaatoiminta mahdollisesti hankaloittaa keittiön logistiikkaa.

Osana talouden sopeutustoimia päätetään kaksi työtehtävää. Yksi kiinteistönhoitajan toimi päätetään vuoden 2024 kesäkuun loppuun mennessä. Kustannuksia vähentävä vaikutus on vuoden 2024 osalta 18 700 euroa ja tämän jälkeen 37 400 euroa vuosittain. Puolipäiväisen siivoustyönohjaajan toimi lakautetaan vuoden 2024 kesäkuun loppuun mennessä. Kustannuksia vähentävä vaikutus on vuoden 2024 osalta 9240 euroa ja tämän jälkeen 18 480 euroa vuosittain. Yhteenlaskettu teknisen lautakunnan menojen vähennys on vuoden 2024 osalta 27 940 euroa ja tämän jälkeen 55 880 euroa vuosittain.

4 Vuoden 2024 talousarvion tavoitteet:

VAHVA NOUSIAINEN: VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA

Panostamme yksilöllisiin laadukkaisiin peruspalveluihin	
Tavoite	Korjausten ja huoltotoimenpiteiden dokumentointi
Toimenpide	Kirjaukset Skenarios-tilatietopalveluun
Arviointikriteeri / mittari	Korjausten kirjaus Skenariokseen
Tavoitetaso	Kaikki isommat korjaukset ja huoltotoimenpiteet kirjattu Skenariokseen
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

VIREÄ NOUSIAINEN: AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA

Teemme asiat kustannustehokkaasti, kehitämme ennakoluulottomasti palvelujamme ja johdamme tiedolla	
Tavoite	Suunnitelmallinen investointi- ja korjaustyö
Toimenpide	Pitkántähtäimen suunnitelman (PTS) laatiminen Skenarios-tilatietopalveluun
Arviointikriteeri / mittari	PTS valmis syksyyn mennessä
Tavoitetaso	PTS:n ohessa tehtävä kiinteistöstrategia valmis syksyn aikana
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

VEHREÄ NOUSIAINEN: PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA

Vaalimme turvallisuutta, luonnon puhtautta ja viihtyisää asumista	
Tavoite	Ilmastosuunnitelman laatiminen
Toimenpide	Avustuksen mukainen ilmastosuunnitelma
Arviointikriteeri / mittari	Avustuksen maksatus
Tavoitetaso	Kustannukset katetaan 100 % avustuksella
Toteuma/Seuranta	osavuosisraportti 1-8/ ja tilinpäätösvaiheessa

5 Suunnitelmakausi 2025-2026

Kiinteistöjen kuntoa tarkkaillaan ja huolletaan jatkuvana toimintana. Tehdään korjaussuunnitelmia sekä korjauksia. Suunnitelmat ja tehdyt korjaukset kirjataan Skenarios-palveluun.

Sote-kiinteistöjen vuokrasopimukset päättyvät vuoden 2025 loppuun mennessä.

6 Tunnusluvut:

Tunnusluku	Tp 2022	Ta 2023	TA 2024	Ts 2025	Ts 2026
Kunnan omistamien rakenn. k-m ²	29 634 b	30 046	27 302	27 302	27 146
Teknisen osaston kiint.hoidossa olevien. rakennusten. kerrosala	29 273 b	29 700	26 941	26 941	29 000
Kiinteistöjen hoito €/m ²	13,03	13,03	15,25	15,00	13,00
Kiinteistöhoito palkkakust. € /m ²	11,24	11,24	13,43	13,00	11,00
Ateraa suoritteet, sis Moisio	306 948	306 948	240 000 a	240 000	240 000
Suoritteet Moisio (päätt. 2022)	39 948				
Aterian hinta keskim.sis Moisio	3,87	3,65 a	4,04	4,10	4,20
Siivottavat pinta-alat, m ²	18 044	14 373	18 000	15 350	15 600
Puhdistuspalvelukustann. € / m ²	26,29	29,97	29,34	30,00	29,00
Siivous palkkakustannuk. € / m ²	20,88 c	25,36	23,21	24,00	23,00

a=ei sisälly Moisiokotia

b= tarkistettu neliömäärä 10.10.2022

c= ei sisällä palvelujen ostoa 42 518 €

7 Vakinainen henkilöstö:

Nimike	31.12.2022	Ta 2023	TA 2024	Ts 2025	Ts 2026
tekninen johtaja	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
työpäällikkö	1	1	1	1	1
kiinteistöhoitaja	3	3	2,75	2	2
liikuntapaikkojen hoitaja	1	-	-	-	-
ympäristötyöntekijä	1	1	1	1	1
toimistosihteeri	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5

palvelupäällikkö	1	1	1	1	1
suurtalouskokki	2	2	2	2	2
ravitsemistyöntekijä	5,5	5,5	5,5	5,5	5,5
palveluvastaava	5	4	4	4	4
siivoustyönohjaaja	0,5	0,5	0,25	-	-
siivooja	10,5	10,5	10,5	10,5	10,5

8 Määräaikainen henkilöstö:

Ei määräaikaista henkilöstöä.

9 Taloustaulukot

731 TEKNISET TUKIPALVELUT	TP 2022	MTA. 2023	KV 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNTITUOTOT	2 022 044	1 958 629	2 012 401	2,7	2 012 881	2 012 881
TUET JA AVUSTUKSET	10 805	0	0		0	0
MUUT TOIMINTATUOTOT	2 829 725	3 108 528	3 728 588	19,9	3 819 602	3 819 602
TOIMINTATUOTOT	4 862 574	5 067 157	5 740 989	13,3	5 832 483	5 832 483
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN						
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	38 248	35 000	40 000	14,3	40 000	40 000
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-1 254 806	-1 290 577	-1 277 551	-1,0	-1 282 453	-1 307 711
PALKAT JA PALKKIOT	-975 322	-1 056 820	-1 043 381	-1,3	-1 048 268	-1 069 392
HENKILÖSIVUKULUT	-279 484	-233 757	-234 170	0,2	-234 185	-238 319
ELÄKEKULUT	-248 655	-199 324	-199 458	0,1	-199 310	-202 742
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-30 829	-34 433	-34 712	0,8	-34 875	-35 577
PALVELUJEN OSTOT	-1 452 248	-1 427 860	-1 700 498	19,1	-1 450 498	-1 513 498
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 221 338	-1 368 678	-1 405 579	2,7	-1 405 579	-1 405 579
MUUT TOIMINTAKULUT	-168 492	-108 717	-161 356	48,4	-161 356	-161 356
TOIMINTAKULUT	-4 096 884	-4 195 832	-4 544 984	8,3	-4 299 886	-4 388 144
TOIMINTAKATE	803 937	906 325	1 236 005	36,4	1 572 597	1 484 339
POISTOT JA ARVONALENTUMISET						
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-1 244 128	-1 749 985	-1 454 905	-16,9	-1 148 385	-1 211 492
TILIKAUDEN TULOS	-440 191	-843 660	-218 900	-74,1	424 212	272 847
POISTOERON MUUTOS	58 079	111 429	63 957	-42,6	13 753	13 715
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-382 112	-732 231	-154 943	-78,8	437 965	286 562

TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ (ulk+sis)

71 TEKNINEN LAUTAKUNTA	TP 2022	MTA 2023	KV 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUTUOTOT	2 537 416	2 495 191	2 597 963	4,1	2 618 878	2 618 878
MAKSUTUOTOT	56 870	57 000	57 000	0,0	63 840	63 840
TUET JA AVUSTUKSET	11 271	0	0		0	0
MUUT TOIMINTATUOTOT	2 840 973	3 113 528	3 734 388	19,9	3 826 098	3 826 098
TOIMINTATUOTOT	5 446 530	5 665 719	6 389 351	12,8	6 508 816	6 508 816
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN						
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	53 741	43 000	56 000	30,2	56 000	56 000
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-1 493 350	-1 605 435	-1 540 069	-4,1	-1 549 929	-1 580 263
PALKAT JA PALKKIOT	-1 160 751	-1 318 915	-1 261 075	-4,4	-1 270 195	-1 295 565
HENKILÖSIVUKULUT	-332 598	-286 520	-278 994	-2,6	-279 734	-284 698
ELÄKEKULUT	-296 080	-243 609	-237 233	-2,6	-237 668	-241 789
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-36 518	-42 911	-41 761	-2,7	-42 066	-42 909
PALVELUJEN OSTOT	-2 210 052	-1 851 547	-2 133 435	15,2	-1 883 386	-1 946 386
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 636 079	-1 852 328	-1 890 029	2,0	-1 890 029	-1 890 029
AVUSTUKSET	-41 200	-46 000	-46 000	0,0	-46 000	-46 000
MUUT TOIMINTAKULUT	-176 897	-122 167	-178 156	45,8	-178 276	-178 276
TOIMINTAKULUT	-5 557 577	-5 477 477	-5 787 689	5,7	-5 547 620	-5 640 954
TOIMINTAKATE	-57 306	231 242	657 662	184,4	1 017 196	923 862
POISTOT JA ARVONALENTUMISET						
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-1 368 737	-1 904 825	-1 678 229	-11,9	-1 445 691	-1 508 235
TILIKAUDEN TULOS	-1 426 043	-1 673 583	-1 020 567	-39,0	-428 495	-584 373
POISTOERON MUUTOS	58 079	111 429	63 957	-42,6	13 753	13 715
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-1 367 964	-1 562 154	-956 610	-38,8	-414 742	-570 658

Yhteenveto valtuustoon nähden sitovien tulosalueiden määrärahoista ja tuloarvioista

ulk+sis	Määrärahat					Tuloarviot				
KÄYTTÖTALOUS	TP 22	MTA 23	TA 24	TS 25	TS 26	TP 22	MTA 23	TA 24	TS 25	TS 26
Vaalit	-5 455	-5 860	-13 248	-16 383	0	9 717	8 000	17 500	5 000	0
Tarkastustoimi	-8 967	-11 020	-11 020	-11 023	-11 023					
Keskushallinto	-1 308 107	-1 540 056	-1 626 993	-1 556 000	-1 567 346	206 300	119 300	110 300	123 536	123 536
valm.omaan käyt						1 482				
Sosiaali- ja terv.palvelut	-15 925 361					324 782				
Varhaiskasvatus	-3 322 864	-3 807 342	-4 210 791	-4 265 540	-4 321 774	430 055	285 576	345 418	386 868	386 868
Koulutuspalvelut	-9 008 182	-9 285 014	-9 765 001	-9 736 018	-9 849 499	351 506	235 828	438 026	490 589	490 589
Kirjasto ja kulttuuritoiminta	-288 820	-319 031	-359 841	-363 123	-366 643	6 174	5 500	5 500	6 160	6 160
Vapaa-ajan palvelut	-1 149 604	-983 166	-1 067 503	-1 075 350	-1 083 656	440 103	295 600	341 800	382 816	382 816
Ympäristötoimi	-585 281	-212 284	-224 538	-226 330	-228 189	57 551	57 600	57 600	64 512	64 512
Tekniset palvelut	-875 412	-1 069 361	-1 018 167	-1 021 404	-1 024 621	526 406	540 962	590 762	611 821	611 821
valm.omaan käyt						15 493	8 000	16 000	16 000	16 000
Tekniset tukipalvelut	-4 096 884	-4 195 832	-4 544 984	-4 299 886	-4 388 144	4 862 574	5 067 157	5 740 989	5 832 483	5 832 483
valm.omaan käyt						38 248	35 000	40 000	40 000	40 000
	-36 574 938	-21 428 966	-22 842 086	-22 571 057	-22 840 895	7 270 391	6 658 523	7 703 895	7 959 785	7 954 785
TULOSLASKELMAOSA										
Verotulot						19 517 637	10 572 000	10 514 000	11 053 000	1 134 500
Valtionosuudet						11 099 569	5 648 387	5 509 060	5 301 000	5 393 644
Korkotulot						18 516	17 500	15 000	15 000	15 000
Muut rahoitustulot						65 859	15 500	13 000	13 000	13 000
Korkokulut	-67 192	-290 000	-500 424	-837 275	-957 226					
Muut rahoituskulut	-64 933	-67 500	-67 500	-67 500	-67 500					
	-132 125	-357 500	-567 924	-904 775	-1 024 726	30 701 581	16 253 387	16 051 060	16 382 000	6 556 144
INVESTOINTIOSA										
Kiinteä omaisuus	-151 950	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000	36 432	624 612	130 000	139 600	139 600
Talonrakennus	-190 357	-1 975 000	-5 305 000	-7 370 000	0	19 998	0	247 500	427 500	150 000
Julk. käyttöomaisuus	-1 009 251	-960 000	-1 560 000	-1 300 000	-1 150 000					
Irtain omaisuus	-21 349	-101 500	-100 000	0	-500 000					
Aineettomat hyöd. Ja osak	-11 800	-210 000	-333 000							
	-1 384 707	-3 346 500	-7 398 000	-8 770 000	-1 750 000	56 430	624 612	377 500	567 100	289 600
RAHOITUSOSA										
Lainakannan muutokset										
Antolainan vähennys						27 778	28 000	28 000	28 000	28 000
Antolainan lisäys										
Pitkäaik.lainan lisäys						0	6 800 000	10 600 000	12 400 000	5 800 000
Pitkäaik.lainojen vähen.	-2 851 604	-2 851 604	-3 861 604	-4 981 604	-5 126 604					
Lyhytaik.lainojen muutos						3 300 000				
	-2 851 604	-2 851 604	-3 861 604	-4 981 604	-5 126 604	3 327 778	6 828 000	10 628 000	12 428 000	5 828 000
YHTEENSÄ	-40 943 374	-27 984 570	-34 669 614	-37 227 436	-30 742 225	41 356 180	30 364 522	34 760 455	37 336 885	20 628 529

tuloslaskelmat ulkoinen ja ulk+sis koko kunta

Ulkoinen 27.11.2023	TP 2022	MTA 2023	KV 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUOTOT	731 598	414 556	532 037	28,3	581 281	576 281
MAKSUTUOTOT	592 645	506 756	527 300	4,1	590 576	590 576
TUET JA AVUSTUKSET	760 923	141 946	319 000	124,7	357 280	357 280
MUUT TOIMINTATUOTOT	772 937	761 800	875 750	15,0	980 840	980 840
TOIMINTATUOTOT	2 858 102	1 825 058	2 254 087	23,5	2 509 977	2 504 977
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN						
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	55 223	43 000	56 000	30,2	56 000	56 000
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-10 415 212	-10 787 892	-11 337 796	5,1	-11 308 646	-11 521 724
PALKAT JA PALKKIOT	-8 408 964	-8 854 921	-9 255 295	4,5	-9 237 649	-9 414 896
HENKILÖSIVUKULUT	-2 006 249	-1 932 971	-2 082 501	7,7	-2 070 997	-2 106 828
ELÄKEKULUT	-1 745 166	-1 648 722	-1 775 447	7,7	-1 764 630	-1 794 381
MUUT HENKILÖSIVUKULUT	-261 083	-284 249	-307 054	8,0	-306 367	-312 447
PALVELUJEN OSTOT	-19 195 221	-3 068 699	-3 382 692	10,2	-3 139 493	-3 198 443
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 793 505	-1 988 810	-1 946 730	-2,1	-1 947 930	-1 945 730
AVUSTUKSET	-491 532	-503 700	-454 700	-9,7	-454 700	-454 700
MUUT TOIMINTAKULUT	-322 402	-289 400	-326 360	12,8	-326 480	-326 480
TOIMINTAKULUT	-32 217 873	-16 638 501	-17 448 278	4,9	-17 177 249	-17 447 077
TOIMINTAKATE	-29 304 548	-14 770 443	-15 138 191	2,5	-14 611 272	-14 886 100
VEROTULOT	19 517 637	10 572 000	10 514 000	-0,5	11 053 000	11 345 000
VALTIONOSUUDET	11 099 569	5 648 387	5 509 060	-2,5	5 301 000	5 393 644
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
KORKOTUOTOT	18 516	17 500	15 000	-14,3	15 000	15 000
MUUT RAHOITUSTUOTOT	65 859	15 500	13 000	-16,1	13 000	13 000
KORKOKULUT	-67 192	-290 000	-500 424	72,6	-837 275	-957 226
MUUT RAHOITUSKULUT	-64 933	-67 500	-67 500	0,0	-67 500	-67 500
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT yht.	-47 750	-324 500	-539 924	66,4	-876 775	-996 726
VUOSIKATE	1 264 908	1 125 444	344 945	-69,4	865 953	855 818
POISTOT JA ARVONALENTUMISET						
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-1 514 420	-2 035 676	-1 817 264	-10,7	-1 612 317	-1 670 669
SATUNNAISET ERÄT						
SATUNNAISET TUOTOT	0	494 612	0	-100,0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-249 511	-415 620	-1 472 319	254,2	-746 364	-814 851
POISTOERON MUUTOS	58 079	111 429	63 957	-42,6	13 753	13 715
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-191 433	-304 191	-1 408 362	363,0	-732 611	-801 136

ulkoinen+sisäinen	TP 2022	MTA2023	KV 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINTATUOTOT						
MYYNITUTUOTOT	2 852 327	2 737 393	2 955 707	8,0	3 004 951	2 999 951
MAKSUTUOTOT	593 937	506 756	527 300	4,1	590 576	590 576
TUET JA AVUSTUKSET	760 923	141 946	319 000	124,7	357 280	357 280
MUUT TOIMINTATUOTOT	3 007 980	3 229 428	3 845 888	19,1	3 950 978	3 950 978
TOIMINTATUOTOT	7 215 167	6 615 523	7 647 895	15,6	7 903 785	7 898 785
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN						
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	55 223	43 000	56 000	30,2	56 000	56 000
TOIMINTAKULUT						
HENKILÖSTÖKULUT	-10 415 212	-10 787 892	-11 337 796	5,1	-11 308 646	-11 521 724
PALKAT JA PALKKIOT	-8 408 964	-8 854 921	-9 255 295	4,5	-9 237 649	-9 414 896
HENKILÖSVUKULUT	-2 006 249	-1 932 971	-2 082 501	7,7	-2 070 997	-2 106 828
ELÄKEKULUT	-1 745 166	-1 648 722	-1 775 447	7,7	-1 764 630	-1 794 381
MUUT HENKILÖSVUKULUT	-261 083	-284 249	-307 054	8,0	-306 367	-312 447
PALVELUJEN OSTOT	-21 011 722	-5 027 328	-5 391 093	7,2	-5 147 894	-5 206 844
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2 099 026	-2 353 018	-2 361 999	0,4	-2 363 199	-2 360 999
AVUSTUKSET	-491 532	-503 700	-454 700	-9,7	-454 700	-454 700
MUUT TOIMINTAKULUT	-2 557 445	-2 757 028	-3 296 498	19,6	-3 296 618	-3 296 618
TOIMINTAKULUT	-36 574 938	-21 428 966	-22 842 086	6,6	-22 571 057	-22 840 885
TOIMINTAKATE	-29 304 548	-14 770 443	-15 138 191	2,5	-14 611 272	-14 886 100
VEROTULOT						
VEROTULOT	19 517 637	10 572 000	10 514 000	-0,5	11 053 000	11 345 000
VALTIONOSUUDET	11 099 569	5 648 387	5 509 060	-2,5	5 301 000	5 393 644
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT						
KORKOTUOTOT	18 516	17 500	15 000	-14,3	15 000	15 000
MUUT RAHOITUSTUOTOT	65 859	15 500	13 000	-16,1	13 000	13 000
KORKOKULUT	-67 192	-290 000	-500 424	72,6	-837 275	-957 226
MUUT RAHOITUSKULUT	-64 933	-67 500	-67 500	0,0	-67 500	-67 500
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT yht.	-47 750	-324 500	-539 924	66,4	-876 775	-996 726
VUOSIKATE	1 264 908	1 125 444	344 945	-69,4	865 953	855 818
POISTOT JA ARVONALENTUMISET						
SUUNNITELMAN MUKAISET POISTOT	-1 514 420	-2 035 676	-1 817 264	-10,7	-1 612 317	-1 670 669
SATUNNAISET ERÄT						
SATUNNAISET TUOTOT	0	494 612	0	-100,0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-249 511	-415 620	-1 472 319	254,2	-746 364	-814 851
POISTOERON MUUTOS						
POISTOERON MUUTOS	58 079	111 429	63 957	-42,6	13 753	13 715
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-191 433	-304 191	-1 408 362	363,0	-732 611	-801 136

Tuloslaskelman tunnuslukuja (ulkoiset):

	2024	2025	2026
Toimintakate €/asukas(4678)	- 3 236	- 3 123	- 3 182
Vuosikate €/asukas	74	185	183
Tilikauden yli-/alijäämä €/asukas	-301	-157	-171
Kertynyt yli-/alijäämä 31.12.	750 195	17 584	-783 552

Kertynyt yli-/alijäämä, 31.12.

Taseessa tilinpäätöksessä vuonna 2022 ylijäämää oli 2 462 748 euroa.

Muutetun talousarvion 2023 mukainen arvioitu tilikauden alijäämä – 304 191

Talousarvio 2024 tilikauden alijäämä – 1 408 362

Arvioitu kertynyt yli-/alijäämä 31.12.2024: 750 195

RAHOITUSLASKELMA

	TP 2022	MTA 2023	KV 2024	Ero%	TS 2025	TS 2026
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
VUOSIKATE	1 264 908	1 125 444	344 945	-69,4	865 953	855 818
SATUNNAISET ERÄT	0	494 612	0	-100,0	0	0
TULORAHOITUKSEN KORJAUSET	-130 505	-574 612	-80 000	-86,1	-89 600	-89 600
	1 134 403	1 045 444	264 945	-74,7	776 353	766 218
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
INVESTOINTIMENOT	-1 404 703	-3 346 500	-7 398 000	121,1	-8 770 000	-1 750 000
RAHOITUSOSUDET INVESTOINTIMENOIHIIN	19 998	0	247 500		427 500	150 000
PYSYVIEN VASTAAVIEN HYÖDYKKEIDEN LUOVUTUSTULOT	166 937	624 612	130 000	-79,2	139 600	139 600
	-1 217 768	-2 721 888	-7 020 500	157,9	-8 202 900	-1 460 400
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-83 365	-1 676 444	-6 755 555	303,0	-7 426 547	-694 182
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET				0,0		
ANTOLAINA SAAMISTEN VÄHENNYS	27 778	28 000	28 000	0,0	28 000	28 000
	27 778	28 000	28 000	0,0	28 000	28 000
LAINAKANNAN MUUTOKSET				70,7		
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	0	6 800 000	10 600 000	55,9	12 400 000	5 800 000
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-2 851 604	-2 851 604	-3 861 604	35,4	-4 981 604	-5 126 604
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN MUUTOS	3 300 000	0	0		0	0
	448 396	3 948 396	6 738 396	70,7	7 418 396	673 396
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET						
TOIMEKSIANTOJEN VAROJEN JA PÄÄOMIEN MUUTOKSET	-53 850	0	0		0	0
VAIHTO-OMAISUUDEN MUUTOS	-785	0	0		0	0
SAAMISTEN MUUTOS	-198 382	0	0		0	0
KOROTTOMIEN VELKOJEN MUUTOS	-855 980	0	0		0	0
	-1 108 997	0	0		0	0
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-632 823	3 976 396	6 766 396	70,2	7 446 396	701 396
RAHAVAROJEN MUUTOS	-716 188	2 299 952	10 841	-99,5	19 849	7 214

pitkääaikaisen lainan nosto v. 2024: 10 600 000 euroa

lainakanta 31.12.2024, pitkäaikainen
lainat per asukas/pitkääaikaiset, korolliset lainat:

n. 29,6 miljoonaa euroa
6 347 €/asukas v. 2024

(huomioitu myös v. 2023 nostettava 6,5 milj. euron pitkäaikainen laina)

INVESTOINNIT 2024-2026 -projekteittain

Proj	MTA 2023	TA 2024	TS 2025	TS 2026	Selite	Poistoaika/poisto per v
9201 Moisiokoti	100 000	0	0	0		
9205 Valpperin vanhustentalo	15 000	0	0	0		
9206 Nummen paloasema	20 000	0	0	0		
9241 Kirkonpiirin koulu	80 000	0	70 000	0	energiakatselmus 2024 + korjaus 2025	40v/1750
9243 Paijulan koulu	50 000	60 000	0	0	Liikuntahallin IV-koneen uusiminen	40v/1500
9246 Lukio	20 000	20 000	0	0	Sokkeli ja julkisivujen peruskorjaus	40v/500
9247 Valpperin koulu	20 000	0	0	0		
9257 Kirjasto	25 000	0	0	0		
9318 Rästäsmäen kadut	500 000	400 000	400 000	400 000	Vanhojen katujen uusiminen (hulevesi ja valaistus ei sis.)	15v/26667
9345 Asemakaavatiet päällystys	35 000	30 000	90 000	0	Uusien katujen päällystys ja vanhojen paikkaus	15v/2000
9371 Linnamäki Hakalehto kunnallist	250 000	370 000	0	0	Uusien katujen rakentaminen (sis. parkkialue)	15v/24667
9321 Metsäpirtintien loppuosan rakentaminen		20 000			Uusien katujen rakentaminen (hulevesi ja val.eisis)	
9315 Martantien ja Hakapellontien loppuosan rakentaminen		35 000			Uusien katujen rakentaminen (hulevesi ja val, eisis)	
9374 Tievalaistus ylläpito	30 000	30 000	30 000	30 000	Vuosittainen uusiminen	15v/2000
9376 Nummen alueen valaistus	60 000	0	0	0		
9381 Valpperin koulun piha-alue	10 000	0	0	0		
9383 Puolen hehtaarin pvk piha-alue	10 000	0	0	0		
9385 Leikkipuistot	30 000	50 000	0	0	Karhunperkon uusi leikkipuisto	15v/3333
9386 Yhtenäiskoulun piha-alue	150 000	50 000	0	200 000	Väistökoulun piha (2024), B-osan piha (2026)	15v/3333
9387 Liikuntahallin piha-alue	70 000	25 000	0	0	Alapihan pysäköintialueen portti ja aita	
9388 Kirkonpiirin koulun piha-alue	30 000	0	30 000	0	Parkkialueen asfaltointi	15v/2000, alk. 2027
9391 Moisiokodin piha-alue	50 000	0	0	0		
9392 Valpperin vanhustentalo piha-a	10 000	0	0	0		
9400 Falkinkosken piha-alue	10 000	0	0	0		
9401 Frisbee parkkialue ja tie	50 000	0	0	0		
9600 Kaukolämpölaitos	160 000	0	0	0		
9242 Yhtenäiskoulu	300 000	0	0	0		
9249 Yhtenäiskoulu, B-osa	0	3 000 000	6 500 000	0	Uudishanke, purku käyttötalouteen 250 000e v. 24	40v/275000, alk. 26-27
9291 Teknisen osaston varasto	30 000	0	0	0		

Talousarvio ja -suunnitelma 2024-2026

9112 Atk-ohjelmat hallinto	25 000	20 000	0	0	Kulunvalvonta, Dynasty	3v/6667
9113 Atk-ohjelmat Vaka	23 000	23 000	0	0	Vaka-ohjelmapäivitys	3v/7667
9100 Maa-alueet osto	100 000	100 000	100 000	100 000		ei poistoa
9101 Maa-alueet myynti	-50 000	-50 000	-50 000	-50 000		ei poistoa
9240 Kunnantalo	40 000	0	0	0		
9250 Yhtenäiskoulu B-osa väistötila	2 000 000	1 500 000	0	0	Uudishanke	10v/262500
9250 Yhtenäiskoulu B-osa väistötila	625 000	0	0	0		
9251 HYK B monitoimisali	0	700 000	800 000	0	Uudishanke	40v/27500, v.26->
9252 HYK B monitoimis avustus	0	-225 000	-375 000	-150 000	Uudishanke, avustus yht. 750t/arvio	40v/-8250, väh.poistoa
9402 Falkinkosken sauna avustus	0	-22 500	-52 500	0	Uudishanke	20v/-3500, väh.poistoa
9317 Kaitarainen kadut	150 000	0	250 000	250 000	Uusien katujen rakentaminen (sis. Hulevesi)	15v/16667
9322 Kevyenliikenteenväylät	20 000	80 000	30 000	0	50t saneeraus + 30t pyörämatkailuhanke	15v/7333
9324 Henrikintie	20 000	0	0	0		
9375 Katuvalaistus kaavatiet rakent	50 000	110 000	100 000	100 000	2024; Linnamäki 50 t€, Rästasmäen 50 t€, Martantie ja Hakapellontie 5 t€, Metsäpirtintie 5 t€ . 2025+2026; Kaitarainen 50 t€, Rästasmäki 50 t€	15v/20000
9379 Valpperin pururadan valaistus	40 000	0	0	0		
9393 Ulkokuntoilulaitteet Valpperi	25 000	0	0	0		
9398 Koljolan kenttä	80 000	10 000	0	0	WC- ja suihkuparakki	10v/1000
9399 Falkinkoski *	160 000	100 000	200 000	0	Uudishanke	20v/15000
9563 Hulevesiverkostot	250 000	275 000	170 000	170 000	2024; Fatiojantie 65 t€, Linnamäki Hakalehto 85 t€, Rästasmäki 110 t€, Martantie ja Hakapellontie 10 t€, Metsäpirtintie 5 t€. 2025+2026; Rästasmäki 110 t€, Kaitarainen 60€	30v/20 500 koko summa
9702 Yhtenäiskoulun irtaimisto	0	0	0	450 000	Uudishanke	3v/150000, alk 2027
9706 Kaukolämmön irtaimisto	70 000	100 000	0	0	Varavoimakone	3v/33333
9709 Koljolan kentän irtaimisto	15 000	0	0	0		
9711 Kiinteistötraktori varusteinee	50 000	0	0	0		
9712 HYK monitoimisali irtaimisto	0	0	0	50 000	Uudishanke	3v/16667, alk 2027
9104 Osakkeet ja osuudet osto	0	290 000	0	0	As Oy Linnaketo	ei poistoa
	5 808 000	7 100 500	8 292 500	1 550 000		

*Falkinkoski; Tekinen lautakunta: Hanke voidaan toteuttaa, mikäli sille myönnetään liikuntapaikkarakentamisen valtionavustusta.

KUNTASTRATEGIA

NOUSIAINEN – VAHVA, VIREÄ JA VEHRÄÄ

Viihtyisää arkea kasvavalla
Turun kaupunkiseudulla
moottoritien varressa

Keskeiset arvomme ovat:
Asukaslähtöisyys
Rohkeus
Vastuullisuus
Yhteisöllisyys

VAHVA NOUSIAINEN

VOIMAA PAIKALLISISTA VAHVUUKSISTA

Panostamme yksilöllisiin
laadukkaisiin peruspalveluihin

Olemme yrittäjämysteisiä
ja edistämme tapahtumien
järjestämistä

Erotaudumme kohdennetulla
markkinoinnilla ja viestimme
rohkeasti kunnan vahvuuksista

Lisäämme maanomistusta 8-tien
läheisyydessä ja varmistamme
kaavoituksella riittävän tonttitarjonnan
asumisen ja yrittämisen tarpeisiin

VIREÄ NOUSIAINEN

AVOINTA JA AKTIIVISTA ARKEA

Teemme asiat kustannustehokkaasti,
kehitämme ennakkoluulottomasti
palvelujamme ja johdamme tiedolla

Tiedotamme aktiivisesti
kunnan tapahtumista ja
ajankohtaisista asioista

Olemme ratkaisuja etsivä
joustava yhteistyökumppani

Edistämme kuntalaisten osallistumis- ja
vaikuttamistapoja. Lisäämme sähköisen
asioinnin ja etätönn mahdollisuuksia

VEHRÄÄ NOUSIAINEN

PÄIVITTÄISTÄ HYVINVOINTIA JA VIRKISTYSTÄ LUONNOSTA

Tarjoamme erinomaiset virkistys-
ja liikuntamahdollisuudet
kaikenikäisille kuntalaisille

Edistämme hyvinvointia ja kestävä
kehitystä yhteistyössä paikallisten ja
seudullisten toimijoiden kanssa

Meille henkilöstö on tärkeä, kehitämme
esihenkilötyötä ja rakennamme
myönteistä työnantajakuvaa

Vaalimme turvallisuutta,
luonnon puhtautta ja
viihtyisää asumista

